

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutus
Laskentatoimi

Nina Laine

Aggressiivinen verosuunnittelu

Opinnäytetyö 2019

Tiivistelmä

Nina Laine

Aggressiivinen verosuunnittelu, 63 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous ja kulttuuri Lappeenranta

Liiketalouden koulutus

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2019

Ohjaaja: lehtori Tarja Muikku, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön aiheena oli aggressiivinen verosuunnittelu ja siihen keskeisesti liittyvät verotuksen käsitteet ja termit. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia aggressiivista verosuunnittelua ilmiönä ja pyrkiä määrittämään sitä käsitteenä. Aihetta käsiteltiin opinnäytetyössä osakeyhtiön ja tuloverotuksen näkökulmasta.

Opinnäytetyön teoriaosuus rakentuu kuudesta teorialuvusta. Työn teoreettinen viitekehys koostuu verotukseen ja verosuunnitteluun keskeisesti liittyvistä käsitteistä, Verohallinnon julkaisemasta materiaalista ja aiheeseen liittyvistä laeista ja asetuksista. Opinnäytetyön ensimmäinen luku käsittelee verotuksen keskeisiä termejä ja niiden määritelmiä. Toinen ja kolmas luku käsittelevät verosuunnittelua ja sen lähtökohtia. Työn neljäs luku keskittyy yhtiöoikeudellisiin asioihin sekä yhtiön ja osakkaan välisiin verotuksellisiin seikkoihin. Viides ja kuudes teorialuku käsittelevät kirjanpidollista ja verotettavaa tuloa sekä näiden keskinäistä eroavaisuutta.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Työn empiriaosuus koostui kolmesta asiantuntijan haastattelusta, joista jokainen asiantuntija edusti verotuksessa eri näkökulmaa. Tutkimuksessa käy ilmi, että lainsäädännön ja oikeusvarmuuden puuttuminen näkyvät aiheen käsittelyn subjektiivisuutena. Opinnäytetyössä myös selviää, millä tavoin verovelvollinen voi parantaa omaa verovarmuuttaan ja pienentää veroriskiä verosuunnittelussaan.

Asiasanat: verosuunnittelu, aggressiivinen verosuunnittelu, veronkierto, valinnanvapaus, tilinpäätösinformaatio

Abstract

Nina Laine

Aggressive Tax Planning, 63 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2019

Instructor: Tarja Muikku, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The topic of the research was aggressive tax planning and the substantial concepts and terms of taxation. The purpose of the study was to examine aggressive tax planning and define it. The aspect of the research was by a limited liability company and income taxation.

The information for this study was gathered from the substantial terms of taxation and tax planning, the material and guidance published by Verohallinto and laws and acts that were related to the topic. The first chapter describes the substantial terms of taxation and their definitions. The second and third chapter covers the platform of tax planning and the base of it. The fourth chapter of the research depicts corporate law issues and company's and shareholder's relationship in taxation. The fifth and the sixth chapter covers accountable and taxable income and their difference in between.

The research was conducted by using a qualitative research method. The data for this thesis were collected via three interviews of consultants. Each of the consultants had their own relationship to taxation and the topic. As a result of this study it turns out how the lack of legislation and the legal praxis affects the way the subject is handled in overall. The thesis also explains how one can improve the tax control or reduce the tax risk in a tax planning.

Keywords: tax planning, aggressive tax planning, tax avoidance, tax fraud, freedom of choice, financial statement information

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tavoitteet	7
1.2	Tutkimusongelma ja työn rajaukset	7
1.3	Teoreettinen viitekehys ja tutkimusmenetelmä	8
2	Verotuksen käsitteistö	9
2.1	Ver-oikeudelliset toimintatavat	9
2.2	Lainvastaiset keinot	11
2.3	Verosuunnittelun vaikutukset	12
3	Verosuunnittelun lähtökohdat	12
3.1	Verovelvollisuus ja valinnanvapaus	13
3.2	Verovarmuus	13
3.3	Veroriski	15
4	Verosuunnittelun muodot	16
4.1	Strateginen, taktinen ja operatiivinen verosuunnittelu	16
4.2	Aggressiivinen verosuunnittelu	17
4.3	Aggressiivisen verosuunnittelun vaikutukset	19
5	Yhtiömuotona osakeyhtiö	20
5.1	Osakeyhtiöt ja konsernit	21
5.1.1	Holding-yhtiöt	21
5.1.2	Konserniavustukset ja siirtohinnoittelu	22
5.1.3	Korkokulut verotuksessa	23
5.2	Osakeyhtiön erityispiirteet	24
5.3	Yhtiömuodon vaikutus verotukseen	26
5.3.1	Osakeyhtiön verotus	26
5.3.2	Osakkaan (luonnollisen henkilön) verotus	27
5.3.3	Peitelty osinko	29
6	Kirjanpidollinen ja verotettava tulo	29
6.1	Verotettava tulo	30
6.2	Verovapaat tuotot ja vähennyskeltottomat menot	31
6.3	Varaukset ja laskennalliset verot	32
7	Tilinpäätösperiaatteet ja mahdollisuudet verosuunnittelussa	34
7.1	Yleiset tilinpäätösperiaatteet	34
7.2	Kuluvarasto	34
7.3	Poistoero ja hyllypoisto	36
7.4	Kulujen aktivointi ja pysyvien vastaavien arvonorotukset	37
7.5	Vaikutukset tilikauden tulokseen ja taseeseen	38
8	Haastattelut	39
8.1	Yhteenveto Verohallinnon asiantuntijan haastattelusta	39
8.2	Yhteenveto veroasiantuntija Kari Alholan haastattelusta	44
8.3	Yhteenveto veroasiantuntija Ann-Mari Kemellin haastattelusta	50
9	Yhteenveto ja pohdinta	54
	Lähteet	59

Liitteet

Liite 1 Haastattelukysymykset, kooste kolmesta haastattelusta

Lyhenteet

ArVL	Laki varojen arvostamisesta verotuksessa
AVL	Arvonlisäverolaki
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KILA	Kirjanpitolautakunta
KonsavL	Laki konserniavustuksen verotuksesta
KPA	Kirjanpitoasetus
KPL	Kirjanpitolaki
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OYL	Osakeyhtiölaki
TVL	Tuloverolaki
VHL	Laki Verohallinnosta
VML	Laki verotusmenettelystä

1 Johdanto

Aggressiivinen verosuunnittelu on terminä suhteellisen uusi ja vakiintumaton suomalaiseseen verotuksen käsitteistöön. Aihepiiri kokonaisuudessaan on vielä melko tutkimaton, eikä aiheesta ole julkaistu yhtenäistä tai kattavaa materiaalia. Tämä tekeekin aiheesta mielenkiintoisen ja ajankohtaisen opinnäytetyön aiheen. Aggressiivista verosuunnittelua on tutkittu tähän mennessä ainakin seuraavissa viime vuosina julkaistuissa tutkielmissa:

- Koivisto, M. 2015. Pk-yrityksen aggressiivinen verosuunnittelu. Opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu.
- Liukkonen, H. 2015. Yrityksen veroaggressiivisuuden suhde veroilmoituksesta poikkeamiseen. Pro gradututkielma, Aalto-yliopisto.
- Krats, A. 2017. Verojalanjälki osana veroraportointia. Kandidaatintutkielma, Aalto-yliopisto.
- Saarnia, L. 2017 Kansainvälisen konsernin sisäisten korkojärjestelyjen hyödyntäminen verosuunnittelussa. Pro gradututkielma, Lappeenrannan teknillinen yliopisto.

Aggressiivisen verosuunnittelun määrittelemisen käsitteenä ja sen havainnollistaminen käytännössä on jäänyt näissä tutkielmissa vähemmälle. Ensimmäisessä tutkielmassa on tutkittu verotuksen eroavaisuutta eri yhtiömuotojen välillä sekä verotuksen ja sen edullisuuden järjestämistä omistajan näkökulmasta katsottuna. Jälkimmäisissä tutkielmissa aggressiivinen verosuunnittelu on ollut vain sivuosassa. Tutkielmat ovat painottuneet kapeaan aihealueeseen, joten asiaa ei ole käsitelty laajasti ja kokonaisvaltaisesti. Edellä mainituissa tutkielmissa ei ole myöskään tutkittu tilinpäätösinformaation antamaa tietoa yrityksen verosuunnittelusta ja sen tasosta tai tilinpäätösinformaation vaikutusta yrityksen aggressiiviseen verosuunnitteluun.

Aggressiivinen verosuunnittelu on tullut julkisuuteen lähinnä suurten kansainvälisten konsernien harjoittaman aggressiivisen verosuunnittelun myötä. Konsernien halu ja tarve ohjata yritysten tulosta ja varallisuutta matalamman verotuksen maihin saattaa valtiot keskenään eriarvoiseen asemaan. Verotus on pääsääntöi-

sesti kansallista, jolloin mm. EU-maat voivat itse määrittää oman yhteisöveroasteensa. Erilainen verotus ja yhteisöveroaste aiheuttavat valtioiden välille epätervettä kilpailua yhteisöverosta. Verotuksella ja sen tasolla voi olla myös vaikutusta yrityksissä tehtäviin strategisiin päätöksiin, jolloin verotus saattaa muodostua ohjaavaksi tekijäksi organisaatioiden määrittäessä toimintansa sijoittumista eri valtioihin. Kansallisella tasolla kyse on huolestuttavasta ilmiöstä varsinkin korkeamman verotuksen maissa, joissa aggressiivisen verosuunnittelun mahdollistaminen näkyy verotulojen menetyksenä. Verotulojen menetyksellä saattaa olla mitattavat vaikutukset yhteiskunnan hyvinvointiin, sen ylläpitämiseen ja varmistamiseen tulevaisuudessa. Aggressiivisella verosuunnittelulla voi olla myös vaikutusta yhteiskunnan hyvinvointiin eettisestä ja yhteiskuntavastuun näkökulmasta katsottuna.

1.1 Tavoitteet

Opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena on määrittää aggressiivinen verosuunnittelu terminä. Sen lisäksi opinnäytetyössä pyritään selventämään erilaisia verosuunnitteluun, aggressiiviseen verosuunnitteluun ja oikeudellisesti tuomittaviin verotuksen keinoihin liittyviä käsitteitä ja niiden eroja. Opinnäytetyön tavoitteena on myös tutkia aggressiivista verosuunnittelua, sen keinoja ja motiiveja osakeyhtiön näkökulmasta katsottuna. Samalla opinnäytetyössä pyritään selvittämään yrityksen tilinpäätöstietojen vaikutusta aggressiiviseen verosuunnitteluun tai sen tason havainnointiin tilinpäätösinformaatiosta. Tilinpäätöstiedoilla ja -informaatiolla tarkoitetaan tässä yhteydessä erilaisia tilinpäätöksestä laskettavia tunnuslukuja ja tilinpäätöksessä käytettyjä tilinpäätöseriä sekä niiden muutoksia. Opinnäytetyössä pyritään siis selvittämään tilinpäätöksen sekä siitä laskettavien tunnuslukujen ja aggressiivisen verosuunnittelun välistä yhteyttä.

1.2 Tutkimusongelma ja työn rajaukset

Opinnäytetyön tutkimusongelma käsittelee aggressiivisen verosuunnittelun ilmiötä. Päättökysymys voidaankin tiivistää seuraavaan kysymykseen: *Mitä on aggressiivinen verosuunnittelu?* Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää aggressiiviselle verosuunnittelulle määritelmä ja selventää verosuunnittelun, aggressiivisen verosuunnittelun ja oikeudellisesti tuomittavan veronkierron rajaa.

Samalla opinnäytetyössä pyritään selventämään verosuunnittelun ja valinnanvapauden rajaa suhteessa aggressiiviseen verosuunnitteluun, sekä yrityksen tilinpäätöksen merkitystä informaation lähteenä aggressiivisessa verosuunnittelussa. Opinnäytetyön alatutkimuskysymykset ovat: *Onko yrityksen tuottamalla taloudellisella informaatiolla vaikutusta aggressiiviseen verosuunnitteluun tai pystyykö siitä havainnoimaan aggressiivista verosuunnittelua? Millä tavoin verovelvollinen voi varmistua verosuunnittelunsa hyväksyttävyydestä ja missä kulkee valinnanvapauden raja?*

Opinnäytetyön tutkimuksen pääpaino on ensisijaisesti suomalaisissa yrityksissä. Rajaukseen on päädytty kansainvälisten verolakien erojen ja ulkomaisten lähteiden tiedonsaannin vaikeuden takia. Opinnäytetyö rajataan koskemaan yhtiömuodoista ainoastaan osakeyhtiöitä ja yhtiön tuloverotusta. Tuloverotusta käsitellään elinkeinotoiminnan tulolähteen näkökulmasta, toisin sanoen opinnäytetyössä ei tutkita muiden tulolähteiden vaikutusta yrityksen aggressiiviseen verosuunnitteluun. Tutkielmassa tutkitaan myös vain yrityksen tuottaman taloudellisen informaation vaikutusta aggressiiviseen verosuunnitteluun. Opinnäytetyössä ei siis tutkita suhdanteiden, maailmantalouden tai poliittisten päätösten ja jännitteiden vaikutuksia yrityksen aggressiiviseen verosuunnitteluun.

1.3 Teoreettinen viitekehys ja tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön teoreettisen viitekehysten muodostavat verotukseen ja verosuunnitteluun liittyvät keskeiset käsitteet. Teoreettinen viitekehys koostuu myös aiheeseen liittyvistä kirjanpidon ja verotuksen termeistä ja menettelytavoista, sekä näiden yhteensovittamisesta ja mahdollisista ongelmakohtista. Opinnäytetyön näkökulma on verotuksessa, joten Verohallinnon julkaisema materiaali ja ohjeistus on opinnäytetyön teoriaosuudessa keskeisessä asemassa. Teoreettisen viitekehysten muodostavat edellä mainittujen lisäksi myös aiheeseen liittyvät lait ja asetukset, erityisesti kirjanpitolaki ja -asetus, laki elinkeinotulon verottamisesta, laki verotusmenettelystä ja osakeyhtiölaki.

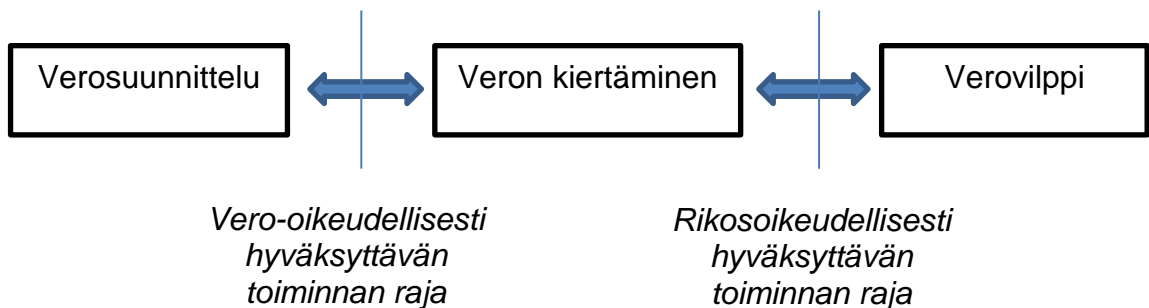
Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Opinnäytetyössä pyritään selvittämään aggressiivista verosuunnittelua ilmiönä, sen laajuutta sekä ilmene-mismuotoja. Laadullinen tutkimusmenetelmä tukee opinnäytetyön empiristä

osuutta, joka toteutetaan haastatteluin. Haastattelujen tarkoituksena on testata olemassa olevaa teoriaa ja löytää vastauksia aihepiiriin kysymyksiin eri vastausnäkökulmista katsottuna. Haastatteluaineisto kerätään haastattelemalla veroasiantuntijaa yksityiseltä sektorilta, veroasiantuntijaa Verohallinnosta sekä veroasiantuntijaa Keskuskauppakamarilta.

2 Verotuksen käsitteistö

Verotuksen termistön ja rangaistavuuden osalta tulee toisistaan erottaa vero-oikeudellinen seuraus ja rikosoikeudellinen vastuu. Verovelvollisen toimintatavat voivat olla rikosoikeudellisesti lainmukaisia ja hyväksyttäviä, vaikka ne eivät sitä olisikaan vero-oikeudellisesti. (Räbinä & Myrsky & Myllymäki 2017.) Alla oleva kuva 1 havainnollistaa asiaa:

Kuva 1. Vero- ja rikosoikeudelliset rajat (Räbinä ym. 2017)

Verosuunnittelu on vero- ja rikosoikeudellisesti sallittua ja hyväksyttävää. Sen sijaan veron kiertäminen ei ole vero-oikeudellisesti hyväksyttävää, vaikka se ei olekaan rikosoikeudellisesti rangaistavaa. Verovilppi on sekä vero-oikeudellisesti että rikosoikeudellisesti rangaistavaa. (RL 29:1-3§; Räbinä ym. 2017.)

2.1 Vero-oikeudelliset toimintatavat

Verovelvollisen toimintatavat voidaan jakaa hyväksyttävään verosuunnitteluun ja oikeudellisesti kiellettyyn toimintaan. Verotuksen toimintakentässä on tunnistettavissa myös kielletyn toiminnan lieveilmiöt kuten verokeitaat tai -paratiisit.

Verosuunnittelu

Verosuunnittelu on verovelvollisen oikeus hyödyntää verotuksessa ja oikeuskäytännössä yleisesti hyväksytyjä menetelmiä verorasituksensa minimoimiseksi (Verohallinto 2016b). Toisin sanoen verosuunnittelu on lainmukaista toimintaa, jossa verovelvolliselle suodaan mahdollisuus kartoittaa erilaiset veroseuraamukset ja valita itselle ja tilanteeseen sopivin vaihtoehto. Verosuunnittelussa ei välttämättä päädytä aina verotuksellisesti edullisimpaan vaihtoehtoon, vaan valinnan taustalla voi olla yrityksen strategian mukainen suunnittelu. (Räbinä ym. 2017.)

Verosuunnittelua voidaan harjoittaa joko yksittäisen yrityksen tai koko konsernin osalta. Verojen minimointi, eli pyrkimys maksettavan veron pienentämiseen, lisää verosuunnittelun tarvetta. Verosuunnittelun tarpeen laajuus määrittää kokonaisuudessaan tarvittavaa verosuunnittelun määrää. (Wikström & Ossa & Urpilainen 2015.)

Veronkierto ja veroparatiisit

Veronkierto on verovelvollisen pyrkimys saavuttaa verotuksessa vierasta veroetua ja hyödyntää verolakeja kyseenalaisella tavalla. Toiminnan pääasiallisena tarkoituksena on löytää verolakien puutteet ja hyödyntää puutteita lain hengen vastaisella tavalla. Verolakien tulkitseminen pelkän sanamuodon perusteella saattaa synnyttää edellä mainitun kaltaisen tilanteen. Lain sanamuotoon takertuminen saattaa sisältää riskin siitä, että samalla sivuutetaan lain sisältö ja sen tarkoitus. Veronkierrossa toiminnalla tai päätöksillä ei ole liiketaloudellisia perusteita, vaan veroetu pyritään saavuttamaan lain puutteita hyödyntämällä. (Räbinä ym. 2017.)

Veroparatiisi on valtio, jota hyödynnetään veron kiertämisessä. Veronalaista tuloa pyritään siirtämään pois alkuperävaltiosta matalamman verotuksen valtioon esim. konsernien siirtohinnoittelun avulla. Veroparatiisille on tunnusomaista matala verotusaste ja tiukka pankkisalaisuus, eikä sillä ole yleensä tietojenvaihtosopimuksia muiden valtioiden kanssa. Veroparatiisivaltioiksi on luokiteltu mm. Panama, Bermuda ja Cayman saaret. (Verohallinto 2017e.) Valtiot voivat tehdä sopimuksia matalammasta verotusasteesta tai veron määrästä suoraan myös yritysten kanssa. Tyypillisesti sopimukset tehdään monikansallisten konsernien

kanssa, ja sopimusten tarkoituksena on houkutella yrityksiä sijoittautumaan kyseiseen valtioon. Euroopassa näitä sopimuksia on tehnyt mm. Luxemburg ja Belgia. (Finér & Telkki 2016.)

2.2 Lainvastaiset keinot

Rikosoikeudellisesti tuomittaviin toimintatapoihin kuuluvat mm. verorikkomus, verovilppi ja veropetos. Harmaa talous on myös laitonta toimintaa, vaikka sitä ei rikoslaissa määritelläkään.

Verorikkomus, verovilppi ja harmaa talous

Verovelvollisen velvoitteisiin kuuluu oma-aloitteisten verojen ja työnantajavelvoitteiden suorittaminen. Verorikkomuksessa laiminlyödään tätä veloitetta taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi. Toisin sanoen ennakonpidätyksen, sosiaaliturvamaksun tai arvonlisäveron laiminlyöminen saattavat johtaa rikoslaissa määriteltyyn verorikkomukseen. Ilmoitusvelvollisuuden tai maksuvelvoitteen vähäinen laiminlyöminen ovat kuitenkin verorikkomuksessa lieventäviä asianhaaroja. (RL 29:4§.) Verovilpissä yritetään vapautua jo syntyneestä verovelvollisuudesta. Verovilpissä verovelvollinen voi tahallaan antaa harhaanjohtavaa tietoa, salata verotuksen kannalta olennaisia asioita tai pyrkiä muilla tavoilla vääristämään toimitettavaa verotusta. (Räbinä ym. 2017.)

Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä käsittelee yritystoiminnassa esiintyvää harmaata taloutta. Jos organisaatio laiminlyö lakisääteisiä velvoitteitaan verojen tai henkilösivukulujen suorittamisessa tai pyrkii perusteettoman palautuksen saamiseen, on kyse harmaasta taloudesta. Fiskaalista harmaata taloutta on muuten laillisessa toiminnassa tulojen tai toiminnan salaaminen verojen välttämiseksi. (Verohallinto 2011.)

Veropetos

Veropetos on rikos julkista taloutta eli valtiota vastaan. Veropetoksessa verovelvollinen salaa tai antaa väärää tietoa tai laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa verojen välttämiseksi. Veropetoksen tarkoituksena on verojen välttäminen, toteutuvan verotuksen lieventäminen tai veron palauttamiseen pyrkiminen. (RL 29:1-3§.)

Rikoslain mukaan veropetos voidaan jakaa kolmeen eri kategoriaan; veropetos, lievä veropetos ja törkeä veropetos. Veropetos, lievä veropetos ja törkeä veropetos eroavat toisistaan rangaistavuudeltaan. Veropetokseksi riittää pelkkä taloudellisen hyödyn tavoittelu, toiminnan ei ole tarvinnut tuottaa todellista taloudellista hyötyä. (RL 29:1-3§.)

2.3 Verosuunnittelun vaikutukset

Verosuunnittelun vaikutukset näkyvät kansallisesti verovajeena ja veropakona. Molemmilla on vaikutusta yhteiskunnassa kerättyjen verojen määrään ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja kehitykseen.

Verovaje, verojäämä ja veropako

Verovaje muodostuu lainmukaisen verotuksen ja toteutuneen verojen määrän erotuksesta. Toisin sanoen kerättyjen verojen määrä jää ennakoitua pienemmäksi, eikä noudata julkiselle taholle lainmukaisesti kuuluvaa määrää. Merkittävimpiä syitä verovajeen muodostumiseen ovat harmaa talous ja verottamisen ulkopuolelle jäävät tulot. Verovajeen muodostumisen syynä voivat olla myös erilaiset lain tulkintaongelmat tai verovelvollisen osaamattomuus ja huolimattomuus. (Verohallinto 2014b.) Verojäämäksi kutsutaan lainmukaisesti kerättyjen verojen maksamatonta osuutta. Verojäämä syntyy yleensä verovelvollisen maksukyvyttömyydestä tai erääntyneiden maksujen laiminlyönnistä. (Savolainen 2018.)

Veropaossa verotettavaa tuloa siirretään alkuperävaltiosta matalamman verotuksen maahan kuten esimerkiksi veroparatiisiin. Verotettavan tulon siirtäminen merkitsee verottamisen oikeuden siirtymistä valtiosta toiseen. Veropaossa veroja minimoidaan niiden välttämiseksi ja verovelvollisen kokonaisverorasitus pienee. (Wikström ym. 2015.)

3 Verosuunnittelun lähtökohdat

Verotuksessa kaiken lähtökohtana on julkisen tahon verotusoikeus ja verovelvollisuuden syntyminen. Verosuunnittelussa korostuvat verovelvollisen valinnanvapauden ohella luottamuksensuoja ja varmuus verotuksen ennakoitavuudesta.

Toisinaan verovelvollisen valinnat ja toiminta sisältävät veroriskin ja lopputuloksen arvioiminen etukäteen on haastavaa.

3.1 Verovelvollisuus ja valinnanvapaus

Vero on julkistaholle maksettava suoritus, veronsaajia ovat valtio, kunnat ja seurakunnat. Verojen maksun tarkoituksena on tukea yhteiskunnan hyvinvointia ja ylläpitää sen kehitystä. Verotus toimitetaan lähtökohtaisesti verovelvollisen vaatimalla tavalla, jos menettely on laillista ja verotuksessa yleisesti hyväksyttävää. Verovelvollisen ja veronsaajan välille syntyy verovelkasuhde, jossa verovelvolliselle kuuluu verovastuu verojen suorittamisesta. Verovelkasuhde päättyy verojen maksamiseen. (Wikström ym. 2015.)

Verosuunnittelu perustuu verovelvollisen valinnanvapauteen. Valinnanvapaus takaa verovelvolliselle oikeuden valita oikeudellisesti ja yleisesti hyväksytyistä käytännöistä sopivin vaihtoehto. Valinnanvapaus on toiminnan lähtökohta, joten sitä voidaan rajoittaa vain silloin, kun verovelvollisen toimet ovat ristiriidassa oikeudellisesti hyväksyttävän toiminnan kanssa. Verovelkasuhteen toteutuminen on kuitenkin ehdollistettu verovelvollisen valinnanvapauteen. Verovelvollinen ei voi siten soveltaa annettua valinnanvapautta rajattomasti, koska muuten verovelvollisen ja veronsaajan välille ei synny velkasuhdetta. (Wikström ym. 2015.)

Verovelvollisella on vilpittömässä mielessä toimiessaan luottamuksensuoja, jonka mukaan verovelvollisella on oikeus luottaa viranomaisen antamaan neuvontaan tai aiemmin noudatettuun käytäntöön. Luottamuksensuojassa on käytännössä kyse yksilön suojasta. Luottamuksensuojan takia oikeuskäytäntöä ei voidakaan soveltaa verovelvollisen vahingoksi takautuvasti. (Wikström ym. 2015.)

3.2 Verovarmuus

Hyvä verojärjestelmä rakentuu oikeusvarmuudesta ja verotuksen ennakoitavuudesta (Alhola 2018b). Verovelvollisella on oikeus pyrkiä pienempään verorasitukseen verosuunnittelun avulla, jolloin kokonaisverorasitus on verovelvollisen haluamalla tasolla. Verosuunnittelussa tulee kuitenkin tunnistaa vero- ja rikosoikeu-

dellisesti hyväksyttävä toiminta, ja päätösten taustalla tulee aina olla liiketaloudelliset syyt. Näissä olosuhteissa toteutuva pienempi verorasitus on sallittua ja hyväksyttävää verosuunnittelua. Jos veroetua pyritään saavuttamaan verotuksessa muulla tavoin, saattaa toimintatapa olla lain hengelle vieras. Verotusta toimittaessa tällainen menettely voidaan tulkita veronkierroksi. (Verohallinto 2016b.)

Veronkiertämisen yleislauseke (VML 4:28§) on poikkeuksellinen ja sitä sovelletaan aina yksittäistapaukseen. Yleislausekkeen soveltaminen edellyttää ilmeisen veroedun syntymistä, mikä pystytään todentamaan tarvittaessa laskelmien avulla. Saavutetun veroedun selvittämisessä huomioidaan mm. veroedun välittömyys tai välillisuus sekä oikeuskäytäntöön perustuva veroedun luonne. Yleislausekkeen soveltamisessa huomioidaan myös tilanteessa vallinneet olosuhteet, toiminnan tarkoitus ja liiketaloudellisten perusteiden olemassaolo. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään tapahtumien taustoihin ja siihen, vaikuttaako taustalla myös verotuksellisia syitä. (Alhola 2018b.)

Verotuksessa voidaan sivuuttaa ne olosuhteet ja toimenpiteet, joille on annettu sen varsinaista luonnetta tai tarkoitusta vastaamaton muoto (VML 4:28§). Koska verovelvollisen tarkoituksena on ollut suoritettavan veron välttäminen, voidaan verotettava tulo arvioida (VML 4:28§; Alhola 2018b). Veronkiertämisen yleislausekkeen tarkoituksena on estää toiminnan pilkkoutuminen osiin siten, että toteutuvaan verotukseen pyrittäisiin vaikuttamaan keinotekoisesti. Sarjatoimien luonnin motiivina voi olla todellisen tilanteen peittely-yritys, jolloin kokonaistilanteen verotuksen sijaan verotus toimitettaisiin yksittäisten tapahtumien perusteella. Yleislauseke mahdollistaa siis verotuksen toimittamisen kokonaisuutena, eikä vain pilkottujen yksittäisten tapahtumien perusteella. (Wikström ym. 2015.)

VML 28§:n väljyys saattaa synnyttää toisinaan oikeudellista epävarmuutta, koska toiminnan ja päätösten hyväksyttävyyttä verotuksessa on vaikeaa ennakoida etukäteen (Wikström ym. 2015). Verovelvollisen näkökulmasta katsottuna tilanne on ongelmallinen, veroriskin ennakoiminen uusissa tilanteissa on haastavaa (Alhola 2018b). Verovarmuuden saavuttamisessa ja veroriskin hallinnassa on keskeistä oikeuskäytäntö ja sieltä saatavat päätökset. Ratkaisut linjaavat yleislausekkeen tulkintaa ja soveltamista sekä yleisesti hyväksyttävää verosuunnittelua. (Wikström ym. 2015.) Veronkiertämisen yleislauseketta on kuitenkin sovellettu myös

sellaisissa tilanteissa, joissa oikeuskäytäntöä ei ole ollut vielä olemassa. Tämä vaikeuttaa sallittua verosuunnittelua ja lisää verovelvollisen epävarmuutta toteutuvassa verotusmenettelyssä. (Alhola 2018b.) Verovarmuuden voidaankin olettaa heikentyvän ja veroriskin lisääntyvän aggressiivisessa verosuunnittelussa, koska käytännön tuomaa varmuutta verotusmenettelystä ei vielä ole (Wikström ym. 2015).

3.3 Veroriski

Verosuunnittelun ja veronkierron välille voi olla vaikeaa määrittää etukäteen selkeää rajaa. Jos verovelvollisella ei ole varmuudella tietoa menettelynsä seurauksista tai toteutuvasta verotuksesta, on kyseessä veroriski. Oikeuskäytännön, säännösten ja Verohallinnon ohjeistuksen tarkentuminen poistavat osan veroriskin sisältävistä toimista ja olosuhteista. Verovelvollinen voi kuitenkin hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisua tuloverotuksessa epäselvässä tilanteessa. Ennakkoratkaisun avulla verovelvollinen voi varmistua verotusmenettelystä verotuksen toimittamisen yhteydessä. Ennakkoratkaisu on Verohallintoa sitova päätös verovelvollisen niin vaatiessa. (Alhola 2018b; Verohallinto 2017g.)

Ennakkoratkaisua haetaan vapaamuotoisella kirjallisella hakemuksella ja se on maksullinen. Hakemuksessa tulee antaa riittävä selvitys asiasta ja yksilöidä kysymys, johon haluaa saada ratkaisun. Ennakkoratkaisu annetaan määräajaksi kerrallaan, voimassaolo on enintään päätöstä seuraavan kalenterivuoden jälkeinen verovuosi. Ennakkoratkaisun hakemus tulee tehdä ennen kuin verotukseen vaikuttava järjestely toteutetaan. (VML 8:85§; Verohallinto 2017g.) Eriyistilanteissa ennakkoratkaisua voi hakea myös Keskusverolautakunnalta, joka antaa ratkaisuja vaativissa tilanteissa. Keskusverolautakunnan ratkaisujen tarkoituksena on varmistaa verotuskäytännön yhteneväisyys Suomessa (VHL 3:14§).

Veroriskin hallinnassa olennaista on kirjanpidon tositiesisällön varmistaminen, dokumentointi ja audit trail. Kirjanpidon tulee sisältää koko tilikauden liikevaihto ja vain verovelvollisen omat menot (entiteettiperiaate), menojen vähennyskelpoisuus ja rajoitukset tulee varmistaa vielä veroilmoituksen laatimisen yhteydessä. Keskeisessä asemassa ovat myös suoriteperusteisuus (mm. jaksotukset) ja voi-

massaolevan lainsäädännön hallinta. Verovelvollisen kannalta on erittäin ongelmallista, jos kirjanpidon puutteet tai virheet huomataan vasta verotusta toimitettaessa tai verotarkastuksen yhteydessä. Veroriskin hallinnassa tulee kiinnittää huomiota myös mahdolliseen tulkintaan peitelystä osingosta, jolloin mm. transaktiohinnat tulee varmistaa markkinahintoja vastaavaksi. Mahdollinen veroriski voidaan minimoida ennakkoratkaisun avulla, mikä korostaa ennakkoratkaisun merkitystä riskialttiissa tilanteessa. (Alhola 2018b.)

4 Verosuunnittelun muodot

Verosuunnittelu voidaan jakaa ajallisen keston mukaisesti strategiseen, taktiseen ja operatiiviseen verosuunnitteluun. Verosuunnittelussa on myös useita eri tasoja, joista yksi voisi olla aggressiivinen verosuunnittelu. Verohallinnon verotarkastuksissa tekemissä havainnoissa veronmaksuymönteisyys on Suomessa kuitenkin hyvällä tasolla (Verohallinto 2017d).

4.1 Strateginen, taktinen ja operatiivinen verosuunnittelu

Strategisessa verosuunnittelussa aikajänne on muutamista vuosista vuosikymmeniin (Leppiniemi & Walden 2014). Strategisen verosuunnittelun tavoitteena on selvittää pitkän aikavälin päätösten veroseuraukset (Wikström ym. 2015). Verosuunnittelu alkaa toimialan ja yritysmuodon valinnasta, yrityksen rakenteellisen aseman (esim. konserni) päättämisestä ja eri yritysmuodoille koituvien veroseuraamusten kartoittamisesta (Leppiniemi ym. 2014). Strategiseen verosuunnitteluun kuuluvat myös yrityksen elinkaarelle sijoittuvat yritysjärjestelyt kuten fuusio, liiketoimintasiirto tai sukupolvenvaihdos sekä muut muutostilanteet kuten yritysmuodon muutos henkilöyhtiöstä osakeyhtiöksi tai yritystoiminnan lopettaminen (Wikström ym. 2015). Strategiseen verosuunnitteluun sisältyvät myös yrityksen mittavat investoinnit ja niiden rahoittamiseen liittyvät valinnat (Leppiniemi ym. 2014). Haastetta pitkän ajan verosuunnitteluun luo verolainsäädännön uudistuminen, jolloin verotuksen tulevien muutosten ennakoiminen on etukäteen vaikeaa (Wikström ym. 2015).

Taktinen verosuunnittelu painottuu lyhyempään ajanjaksoon kuin strateginen verosuunnittelu. Kyseessä on keskipitkän aikavälin verosuunnittelu, jossa aikajänne

on muutaman vuoden mittainen. (Penttilä 2016.) Taktinen verosuunnittelu pyrkii tavoitteisiin kirjanpidon ja verotettavan tulon avulla. Verolainsäädännön muutokset vaikuttavat taktiseen verosuunnitteluun joko mahdollistamalla tai rajaamalla verosuunnittelussa käytettäviä keinoja. Esimerkiksi kirjanpidon yleiset periaatteet saattavat rajoittavaa taktista verosuunnittelua, koska ne velvoittavat noudattamaan kirjanpidossa kerran valittua menettelytapaa. Uudenlaisen verotustilanteen hyödyntäminen ei aina olekaan mahdollista jatkuvuuden periaatteen takia. (Leppiniemi ym. 2014.) Taktiseen verosuunnitteluun kuuluvat myös mm. tilikauden valinta ja osakkaan varojen nostotapa osakeyhtiöstä (Leppiniemi ym. 2014; Penttilä 2016).

Operatiivisessa verosuunnittelussa huomioidaan tilikauden tapahtumien verovai-
kutukset, eli tilikauden tuottojen ja kulujen vaikutukset kirjanpidon tulokseen ja verotettavaan tuloon. Operatiivinen verosuunnittelu sisältää myös kirjanpidon sisällön luotettavuuden ja tasearvojen (mm. varasto, saamiset) varmistamisen sekä hallinnollisen dokumentaation. Operatiivisessa verosuunnittelussa huomioidaan myös voimassa oleva lainsäädäntö, ennakkoratkaisut ja niiden vaikutukset toteutettavaan verosuunnitteluun. Operatiivisessa verosuunnittelussa voidaan hyödyntää myös veroluottoa toiminnan rahoittamisessa, jos tilikaudelle määrätyt ennakkoverot ovat lopullista tuloveroa pienemmät (Leppiniemi ym. 2014). Veroluoton takaisinmaksutilanteessa tilikaudelle kuuluvia veroja on mahdollista täydentää lisäennakkona kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ilman lisäkustannuksia tai korkoja (Verohallinto 2017f).

4.2 Aggressiivinen verosuunnittelu

Verosuunnittelun tason muuttujina toimivat verovelvollisen oma aktiivisuus ja veroedun tavoittelun volyyymi. Verosuunnittelussa jatkuva pyrkimys saavutettavaan suurempaan veroetuun saattaa luoda jännitettä lain tarkoituksen ja toiminnan välille. Lakia voidaan päätyä tulkitsemaan omaksi eduksi tai toimia muuten lain hengen vastaisesti, jolloin kyseessä onkin veronkierto. Verosuunnittelussa toteutuvien verokustannusten hallinta on yksi kustannus muiden joukossa. Liiallinen pyrkimys verokustannusten minimointiin voidaan kuitenkin tulkita veronkierroksi. Veronkierrossa veroedun tavoittelu tai verokustannusten pienentyminen ovatkin tär-

keässä ja ohjaavassa asemassa. Toimenpiteillä ei välttämättä ole liiketaloudellisia perusteita, vaan verotus on päätöksiä ohjaava tekijä taustalla. (Wikström ym. 2015.)

Sallitun verosuunnittelun ja laittoman veronkierron välille jää harmaa alue, jota voidaan kutsua aggressiiviseksi verosuunnitteluksi (Wikström ym. 2015). Veronkierrosta poiketen aggressiivisessa verosuunnittelussa ei aina rikota lakia, vaan se pyrkii hyödyntämään lain sallimaa valinnanvapautta omaperäisillä ja monimutkaisilla ratkaisilla (Kosonen 2013). Aggressiivinen verosuunnittelu jää verokustannussäästöjen tarkoitushakuisuudessa verosuunnittelun ja veronkierron välille. Aggressiivisessa verosuunnittelussa verosäästöt voivat olla keskeisessä asemassa, mutta ne eivät välttämättä ole ainoa päätösten taustalla vaikuttava tekijä. (Wikström ym. 2015.)

Aggressiiviselle verosuunnittelulle on tyypillistä hyödyntää valtioiden verokannan tai veropohjan erilaisuutta ja kansallisten verolakien eroavaisuuksia. Kansainvälisissä konserneissa aggressiivinen verosuunnittelu näkyy usein pyrkimyksenä siirtää verotettavaa tuloa matalamman verotuksen maihin, jolloin konsernitasolla pystytään välttämään veroja tai saavuttamaan veroetua. Veronalaista tuloa voidaan toisinaan pyrkiä myös kierrättämään läpikulkumaiden avulla veroparatiiseihin. Aggressiivinen verosuunnittelu voi näyttäytyä konserneissa siirtohinnoittelun optimointina, sisäisinä rahoitusjärjestelyinä tai organisaation ja omaisuuden sijoittamisvaltioiden valinnassa. (Finér ym. 2016.) Verosuunnittelun ja aggressiivisen verosuunnittelun toiminnan arvioinnissa tulee kuitenkin muistaa, että verotai rikosoikeudellisesti tuomittavuuden raja eroaa yleensä yleisesti hyväksyttävästä moraalisisesta rajasta. Moraalisesti arveluttava toiminta ei välttämättä ole oikeudellisesti tuomittavaa. (Alhola 2018b.)

Verotusta ei välttämättä aina toimiteta verovelvollisen vaatimalla tavalla. Jos liiketoimelle on annettu näennäinen oikeutus, vallitsee muodon ja sisällön välillä ristiriita. Ristiriita ratkaistaan oikaisemalla tapahtumalle annettu muoto vastaamaan sen todellista sisältöä, jolloin liiketoimen sisältö ratkaisee verotusmenettelyn. Verotusta voidaan oikaista myös arvioimalla eli arviointiverotuksella, jos toi-

minnan tarkoituksena on ollut veronkiertäminen. Veronkiertoepäilyssä verovelvolliselle syntyy osittain käännetty selvittämisvelvollisuus, jossa vaadituista verovähennyksistä tulee antaa selvitys ja perustelut. (Wikström ym. 2015.)

BEPS (Base erosion and profit shifting) on OECD:n vuonna 2013 julkaisemasta raportista alkunsa saanut hanke (Hintsanen 2019; OECD 2019). Hanke on G20-maiden käynnistämä ja sen tarkoituksena on estää veropohjan murentuminen ja verokeinottelu (Hintsanen 2019; Verohallinto 2016a). Hankkeen toteutuessa verotus tapahtuisi siinä maassa, jossa tulo on syntynyt (Hintsanen 2019). Hankkeessa on mukana 125 valtiota ja hallintoaluetta Suomi mukaan lukien (OECD 2019). BEPS-hanke on laajuudeltaan kuitenkin niin mittava, että EU on säätänyt hankkeen valmistumista odotellessa veronkiertodirektiivin (Anti-tax Avoidance). Direktiivi sisältää viisi verotuksen ongelmatilannetta, joille yhteistä on tilanteen tulkinnallisuus. Direktiivin osa-alueet ovat korkomenojen vähennyskelpoisuuden rajoittaminen, holding-yhtiöiden veroedun hylkääminen väärinkäytöstilanteissa, ulkomaisia välyhteisöjä koskeva säännös, veronalaisuutta koskeva hybridisäännös sekä maastapoistumisvero (exit tax). Direktiivin hyväksymisen jälkeen lainsäädännön valmistelu siirtyi kansalliselle tasolle ja muutokset tulivat voimaan vuonna 2019. (Linna-aro 2016.)

4.3 Aggressiivisen verosuunnittelun vaikutukset

Välitön verotus on kansallisella tasolla tehtävä päätös. Euroopan unionissa verotus on yksi kilpailutekijä, valtiot kilpailevat keskenään yritystoiminnan sijoittumisesta ja verotuloista. (Leppiniemi ym. 2014.) Aggressiivisen verosuunnittelun mahdollistamisella saattaa olla kuitenkin tätä kilpailua vääristävä vaikutus. Yritysten sijoittuminen tai investoinnit kohdentuvat verotuksellisesti matalampiin maihin, mikä näkyy toisissa valtioissa veropakona tai verotulojen pienentymisenä. (Kosonen 2013.) Aggressiivisen verosuunnittelun aiheuttamat veromenetykset vaihtelevat hyvin paljon tutkijan ja tutkintatavan mukaan. OECD:n arvioiden mukaan aggressiivisen verosuunnittelun vaikutukset vuositasolla olivat Suomen yhteisöveroon 180 – 450 miljoonaa euroa (4 – 10 % valtion budjetista) vuonna 2015 (Finér ym. 2016). Välitöntä verotusta tullaan todennäköisesti yhtenäistämään EU:ssa, mutta yhtenäistämistä hidastaa maiden yksimielisyyden puute tällä hetkellä (Leppiniemi ym. 2014).

Aggressiivinen verosuunnittelu on nähty lähinnä monikansallisten yritysten toimintamahdollisuutena. Suurten ja pienten toimijoiden erilaiset verosuunnittelun lähtökohdat saattavat vääristää yritysten välistä kilpailua. Tällä voi olla vähentävä vaikutus pienempien yritysten määrään, koska kilpailuedellytykset tai -mahdollisuudet ovat erilaiset. (Kosonen 2013.) Pienet yritykset maksavat suhteessa enemmän veroja kuin suuret monikansalliset yhtiöt, efektiivisessä eli todellisessa veroasteessa ero voi olla 4 – 8,5 %. Suuret yritykset voivat saada myös veroetuja mm. investoinneista ja niiden erilaisesta verokohtelusta eri valtioissa. (Finér ym. 2016.)

Kilpailunäkökulman lisäksi aggressiivisella verosuunnittelulla on useita erilaisia haitallisia vaikutuksia myös yhteiskunnallisesti. Aggressiivinen verosuunnittelu vaikuttaa yhteiskunnan verotulojen muodostumiseen ja euromääräisesti käytössä olevaan veropohjaan. Verotulojen pienentymisellä on kansallisella tasolla vaikutuksia kansantalouteen ja yhteiskunnan hyvinvointiin sekä kehitykseen. (Kosonen 2013.) Verotulojen pienentyminen vaikuttaa myös julkisten palveluiden laatuun ja saatavuuteen sekä talouden tehokkuuteen (Finér ym. 2016). Aggressiivista verosuunnittelua voidaan arvioida myös moraalisesta näkökulmasta. Moraalinen velvollisuus yhteiskunnan rakentamisesta ja hyvinvoinnin turvaamisesta saattaa heikentyä, koska aggressiivisen verosuunnittelun tarkoituksena on verojen minimointi. Aggressiivinen verosuunnittelu saattaa aiheuttaa myös moraalikatoa muissa verovelvollisissa, mikä pienentää entisestään verotulojen määrää. (Kosonen 2013.)

5 Yhtiömuotona osakeyhtiö

Osakeyhtiö syntyy rekisteröimällä ja on omistajistaan erillinen oikeushenkilö. Osakeyhtiön tarkoituksena on voiton tuottaminen ja sen toimintaa sääntelee yhtiöjärjestys ja osakeyhtiölaki. (OYL 1:2,5§; OYL 2:3§.)

Konsernin sisällä tapahtuvia yleisimpiä transaktioita ovat konserniavustukset, lainananto ja kielletty siirtohinnoittelu. Konsernissa myös muunlaiset rahoitusjärjestelyt ovat mahdollisia kuten pääomasijoitus tai tytäryhtiön osakkeiden arvonalennuspoisto. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kuitenkin vain siirtohinnoittelua, konserniavustuksia ja lainan korkokulujen vähennyskelpoisuutta.

5.1 Osakeyhtiöt ja konsernit

Osakeyhtiö on juridisesti itsenäinen oikeushenkilö. Osakkeenomistajan vastuu yhtiön velvoitteista rajoittuu vain sijoitettuun osakepääomaan tai rekisteröidyn yhtiön puolesta annettuun henkilökohtaiseen sitoumukseen. (Kukkonen & Walden 2015.) Yhtiön tappiollisen tuloksen vaikutus on rajatun vastuun takia erilainen kuin yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tai henkilöyhtiöllä. Osakeyhtiössä tilikauden huono tulos vaikuttaa osakkaan voitonjakomahdollisuuksiin, mutta ei konkretisoidu henkilökohtaiseen maksuvelvollisuuteen yhtiön velvoitteista. Välilliset vaikutukset, kuten esimerkiksi kohonneet rahoituskustannukset, ovat kaikissa yhtiömuodoissa kuitenkin samat.

Konserni on vähintään kahden yhtiön (emo- ja tytäryrityksen) muodostama taloudellinen kokonaisuus. Konsernissa omistussuhde on välittömästi tai välillisesti yli 50 % tai toinen osapuoli käyttää muuten tosiasiallista määräysvaltaa kohteeseen (KPL 1:6§). Konsernin verotus tapahtuu siihen kuuluvien yhtiöiden erillisperiaatteen mukaan, eli jokaista yhtiötä verotetaan erikseen omasta tuloksestaan (Kukkonen ym. 2015). Toisin sanoen konsernin verotusta ei käsitellä yhtenä kokonaisuutena, vaikka kirjanpitolaki vaatiikin konserneja laatimaan lähes poikkeuksetta konsernitilinpäätöksen (KPL 6:1§).

5.1.1 Holding-yhtiöt

Suuremmissa konsernirakenteissa on tyypillisesti osana holding-yhtiöitä, joiden tarkoituksena on omistaminen. Holding-yhtiö omistaa yleensä joko osittain tai kokonaan muiden konsernissa olevien yritysten osakekannan. Holding-yhtiö saataan sijoittaa eri valtioon kuin muut konsernin yritykset, jos tarkoituksena on hyödyntää maiden välisiä verosopimuksia. Sijoittamispäätökseen saattaa vaikuttaa myös kansallinen verotus tai valtiokohtaiset eroavaisuudet konserneille myönnettyissä verohuojennuksissa. (Helminen 2016.)

Laki ulkomaisten väliyhteisöjen osakkaiden verotuksesta sääntelee verotettavan tulon siirtämistä pois Suomesta. Laki mahdollistaa ulkomailla toimivan yhteisön verotuksen Suomessa osakkaan tulona ja hillitsee näin veropakoa. (Wikström ym. 2015.) Väliyhteisöksi luokiteltu yhteisö voi olla säätiö, rahasto tai yhtiö. Yh-

teisö katsotaan ulkomaiseksi väliyhteisöksi, jos se ei harjoita tosiasiallisesti taloudellista toimintaa tai laista erikseen vapautettua toimintaa. Sen lisäksi yhteisön verotuksen tason tulee olla selvästi Suomen tasoa matalampi, yhteisössä määräysvaltaa käyttävät Suomessa yleisesti verovelvolliset ja yhteisö sijaitsee valti-onvarainministeriön erikseen listaamassa valtiossa. Kaikkien edellä mainittujen ehtojen tulee täyttyä samanaikaisesti, jotta ulkomainen yhteisö tulkitaan väliyh-teisöksi ja verottaminen Suomessa on mahdollista. (Verohallinto 2014a.)

5.1.2 Konserniavustukset ja siirtohinnoittelu

Konserniavustus on sallittu järjestely kotimaisten yritysten välillä. Sen edellytyk-senä on, että konsernisuhde on kestänyt vähintään vuoden, omistussuhde on vähintään 90 % ja molemmat osapuolet harjoittavat elinkeinotoimintaa. Konser-niavustus tulee kirjata molempien yhtiöiden kirjanpitoon ja tilikausien tulee päät-tyä samanaikaisesti. Konserniavustus tulee antaa elinkeinotoimintaa varten, jo-ten annetun avustuksen tulee kuulua elinkeinotoiminnan tulolähteeseen. (Kon-savL 2-7§; Järvenoja 2006.) Konserniavustus ei saa myöskään tehdä avustuksen antajan tuloksesta tappiollista (KonsavL 2-7§). Konserniavustusta käytetään usein tuloksenjärjestelykeinona konsernin sisällä (Järvenoja 2006).

Konserniavustus on vähennyskelpoinen avustuksen antajan veronalaisesta elin-keinotulosta ja avustuksen saajalle se on veronalaista tuloa, joten järjestelystä ei näyttäisi syntyvän konsernille kokonaisetua (KonsavL 2-7§). Konserniavustuk-sesta on kuitenkin konsernissa merkittävää hyötyä siinä tapauksessa, kun avus-tuksen saajan toiminta on selkeästi tappiollista ja avustuksen antajan selvästi voi-tollista. Tällä tuloksen tasaamisen keinolla konserni voi lieventää konsernitason kokonaisverorasitusta.

Esimerkki: Konserniavustuksen edellytykset täyttyvät emoyhtiö A Oy:ssä ja tytär-yhtiö B Oy:ssä. Emoyhtiö A Oy:n tulos osoittaa voittoa 350 000 euroa ennen kon-serniavustuksen myöntämistä. B Oy:n tulos osoittaa tappiota 150 000 euroa en-nen konserniavustuksen saamista. Emoyhtiö A Oy päättää antaa tytäryhtiö B Oy:lle konserniavustusta 150 000 euroa. Konserniavustus on verotuksessa vä-hennyskelpoinen A Oy:lle ja veronalaista tuloa B Oy:lle. Koska B Oy:n tulos olisi

ollut tappiollista ilman konserniavustusta, konserniavustus tosiasiasa vain vähentää B Oy:lle muodostuvaa tappiota. Lopputuloksena on, että A Oy:n verotettava tulo on alkuperäistä tulosta 150 000 euroa pienempi ja B Oy:lle ei muodostu myöhemminä tilikausina vähennettävää tappiota.

Siirtohinnoittelu on konsernin sisäistä peiteltyä voitonsiirtoa, jossa konsernin yhtiöt pyrkivät joko yli- tai alihinnoittelemaan keskinäisiä liiketoimiaan. Kansainvälisissä konserneissa siirtohinnoittelun tavoitteena on tulon siirtäminen, jolla pyritään tavoitetulokseen ja tavoiteltuun kokonaisverotuksen tasoon konsernissa. (Helminen 2016.) Siirtohinnoittelu on kuitenkin kiellettyä toimintaa, transaktioiden markkinaehtoisuus koskee yrityksen tai konsernin koosta riippumatta kaikkia konserneja ja niihin kuuluvia yrityksiä (VML 4:31§; Verohallinto 2016e). Jos siirtohinnoittelusta saadaan viitteitä, tehdään verotuksen toimittamisen yhteydessä siirtohinnoitteluoikaisu (VML 4:31§). Siirtohinnoitteluoikaisussa tuloja ja menoja oikaistaan vastaamaan sitä määrää, joka se olisi ollut toisistaan riippumattomien osapuolten välisissä markkinaehtoisissa liiketoimissa. Myös laskennallisen eli fiktiivisen tulon verottaminen on mahdollista, jos verotuksessa päädytään menon vähennyskelpoisuuden rajaamiseen. (Helminen 2016.)

Suuret yritykset ja konsernit joutuvat dokumentoimaan keskinäisiä liiketoimiaan. Dokumentoinnin avulla varmistetaan liiketoimien markkinaehtoisuus, keskinäisten toimien läpinäkyvyys ja transaktioihin liittyvien varojen ja riskien jakautuminen. (Verohallinto 2016d.) Siirtohinnoitteludokumentoinnin laiminlyömisestä Verohallinto määrää veronkorotuksen, joka on suuruudeltaan enintään 25 000 euroa (Verohallinto 2016e). Vuosina 2010 – 2015 tehdyissä verotarkastuksissa konsernien siirtohinnoittelu oli virhetyypeistä selkeästi yleisin. Siirtohinnoittelua ilmeni verotarkastusten yhteydessä pääasiassa suurissa yhtiöissä ja 64,56 % kaikista havaituista virhetyypeistä. (Verohallinto 2017d.)

5.1.3 Korkokulut verotuksessa

Yrityksen vieraan pääoman kustannukset ovat laajasti vähennyskelpoisia tuloverotuksessa (Helminen 2016). Korkokulut ovat voitonjakoluonteisia eriä ja verrat-

tavissa oman pääoman voitonjakoerä osinkoon. Korkomenot eivät ole vähennyskelpoisia elinkeinoverolain yleisen menojen jaon mukaisesti, vaan kyse on muulla perustein verotuksessa vähennyskelpoisesta erästä. (Penttilä 2016.)

Konsernien sisällä korkokulut ovat yksi merkittävimmistä siirtohinnoittelun muodoista, jolloin korkokulut voivat olla joko yli- tai alihinnoiteltuja markkinaehtoiisiin korkoihin verrattuna (Helminen 2016). Etuyhteysveloista aiheutuvien korkomenojen vähennyskelpoisuutta on kuitenkin rajattu korkorajoitussäännöksellä. Jos toisella osapuolella on välitön tai välillinen yli 50 % omistus tai muu tosiasiallinen määräysvalta velalliseen (konsernirakenne) ja osapuolet ovat joko välillisesti tai välittömästi velkasuhteessa toisiinsa, on kyse etuyhteysvelasta. Korkorajoitussäännöksen tarkoituksena on estää kansainvälinen peitelty voitonsiirto ja kansallisella tasolla veropohjan heikkeneminen. Tuloverotuksessa vähennyskelpoinen osuus korkomenoista lasketaan nettokorkomenojen avulla. Verotuksessa vähennyskelpoisten nettokorkomenojen määräksi on määritelty 500 000 euron vuosi-
raja. Tämän ylittävä osuus on vähennyskelpoista suhteessa elinkeinotoiminnan oikaistuun tulokseen, josta 25 % on vähennyskelpoista kyseisenä verovuonna. (EVL 2:18a§; Verohallinto 2018b.) Vähennyskelvottomiksi katsotut korkomenot eivät kuitenkaan ole lopullisesti vähennyskelvottomia, vaan verovuonna vähennyskelvottomat nettokorkomenot voidaan vähentää tulevina vuosina korkojen vähennyskelpoisuuden rajoitukset huomioiden (Verohallinto 2018b).

Korkomenojen vähennyskelpoisuuteen on tulossa muutoksia vuoden 2019 tuloverotukseen EU:n veronkiertodirektiivin takia. Muutos vaikuttaisi korkokulujen vähennyskelpoisuuteen myös konsernin ulkopuolisilta saatujen lainojen osalta. Nettokorkomenojen suoraan vähennyskelpoinen osuus olisi valtionvarainministeriön esityksen mukaisesti 3 miljoonaa euroa vuodessa, joten muutoksella olisi vaikutusta vain suuriin yhtiöihin. (Verohallinto 2018a.)

5.2 Osakeyhtiön erityispiirteet

Henkilöyhtiöihin ja yksityisiin elinkeinonharjoittajiin verrattuna osakeyhtiön varojen jakaminen on erittäin säänneltyä erilaisen verotuksen, rajoitetun vastuun ja velkojensuojan takia (Alhola 2018b). Osakeyhtiölain mukaan laillisia varojenja-

kotapoja ovat ainoastaan osinko, varojen jako vapaasta oman pääoman rahastosta (SVOP), osakepääoman alentaminen tietyin edellytyksin, omien osakkeiden hankkiminen tai lunastaminen ja varojen jako yhtiön purkamisen yhteydessä (OYL 13:1§). Osakeyhtiön varojen jaon tulee perustua viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen, joka on tarvittaessa myös tilintarkastettu (OYL 13:3§). Osakeyhtiö voi maksaa osakkaalle myös palkkaa, korkoa tai pääoman palautusta. Varojen nostaminen tai lainaaminen yhtiöstä ei ole kuitenkaan mahdollista ilman seuraamuksia. Osakeyhtiöstä nostetut varat tulee ilmoittaa Verohallinnolle niiden luonteen mukaisesti; osinko, palkka tai osakaslaina. (Alhola 2018b.)

Osakeyhtiöillä oma pääoma ja sen riittävyys ovat tärkeitä yrityksen ja osakkaiden kannalta. Osinkoina jaettavissa oleva vapaa oma pääoma rakentuu yrityksen tilikauden tuloksesta ja edellisten tilikausien voittovaroista. Näiden varojen riittävyys takaa sen, että yritys voi jakaa osinkoja, hankkia ja lunastaa omia osakkeitaan tai lyhentää pääomalainaa ja maksaa sille korkoa. (OYL 12:1§; Leppiniemi ym. 2014.) Osakeyhtiössä oman pääoman menettämisen uhka asettaa myös vaatimuksia yhtiön hallitukselle. Tappiollisten tilikausien ja liian suuren voitonjaon yhteisseurauksena oma pääoma voi muodostua negatiiviseksi, jolloin yhtiön osapääoma katsotaan menetetyksi. Hallituksella on velvollisuus tehdä osakepääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus. (OYL 20:23§.) Osakeyhtiölain mukaan yritys ei saa jakaa varoja, jos sen tiedetään tai sen olisi pitänyt tietää varojenjaon johtavan yhtiön maksukyvyttömyyteen (OYL 13:2§). Kirjanpidon ja verotettavan tuloksen sidonnaisuus pakottaakin toisinaan tietynlaisen verotettavan tulon näyttämiseen, jotta päästään yhtiön kannalta tarvittavaan omaan pääomaan (Leppiniemi ym. 2014).

Vähimmäisosakepääoman ylittävää osakepääomaa voidaan käyttää myös tappioiden kattamiseen. Osakepääoma on kuitenkin sidottua pääomaa, minkä takia sen alentaminen vaatii velkojensuojamenettelyn. Jos vanhoja tappioita katetaan osakepääomaa alentamalla, on sillä vaikutusta myös yhtiöstä nostettavissa oleviin osinkoihin tulevaisuudessa. Yhtiöstä voidaan jakaa vapaata omaa pääomaa seuraavien kolmen vuoden aikana vain velkojensuojamenettelyä noudattaen, jos osakepääomaa ei ole palautettu alentamista edeltävälle tasolle. (OYL 14:1-2§.)

Yrityksen päätöksiin ja investointeihin vaikuttavat käytettävissä oleva rahan määrä ja hinta. Verotuksella on ainakin välillistä vaikutusta rahan hintaan ja rahoituspäätöksiin, koska verokohtelu vaihtelee eri pääomien välillä. (Leppiniemi 2009.) Yritysverotuksen tulisi lähtökohtaisesti olla kuitenkin neutraalia. Rahoitusneutraalissa tilanteessa esim. korkojen ja osinkojen kohtelu olisi verotuksessa yhdenmukaista, jolloin yrityksen päätökseksi jää toiminnan rahoittaminen joko omalla tai vieraalla pääomalla. Myös verokustannusten tulisi olla yritysmuodosta riippumattomat, jolloin verotus ei vaikuttaisi yritysmuodon valintaan. (Wikström ym. 2015.)

5.3 Yhtiömuodon vaikutus verotukseen

Yhtiömuodolla on suuri vaikutus toteutuvaan verotukseen. Osakeyhtiöt ovat verotuksessa itsenäisiä verovelvollisia, henkilöyhtiöissä verotus tapahtuu yhtiömiesten kautta ja yritys on laskentasubjekti. (Wikström ym. 2015.) Yhtiön verotuksen lisäksi verosuunnitteluun vaikuttavat myös osakkaan verotus ja käytettävissä olevat toimintavaihtoehdot. Osakeyhtiön tarkoin säännellyn varojenjaon takia osakkaalla ei välttämättä ole aina mahdollisuuksia hyödyntää verosuunnittelun kannalta optimaalisia ratkaisuja. Osakkaan tulee huomioida myös yhtiön ja osakkaan keskinäisissä liiketoimissa mahdollinen peitelty osingon tulkinta verotuksessa.

5.3.1 Osakeyhtiön verotus

Osakeyhtiön tuloverotus toimitetaan aina 20 % yhteisöverokannan mukaisesti, eikä verotettavaa tuloa jaeta eri tulolajeihin kuten henkilöyhtiöissä (Kukkonen ym. 2015; Verohallinto 2016c). Osakeyhtiön tuottama tulo ei vaikuta suoraan osakkaan verotukseen, vaan osakkaita verotetaan vain silloin, kun yhtiöstä nostetaan tuloja (Knuutinen 2017; Kukkonen ym. 2015). Tuloksen järjestelykeinot eroavat myös eri yhtiömuotojen välillä. Osakeyhtiöt eivät voi kirjanpidossa tehdä verotuksessa vähennyskelpoista toimintavarausta, joka on yksityisille elinkeinonharjoittajille ja henkilöyhtiöille sallittu tuloksen säätelykeino (Verotieto 2016). Osakeyhtiöiden kohdalla ei ole myöskään mahdollista hyödyntää elinkeinonharjoittajille tai henkilöyhtiöille sallittua yrittäjävähennystä (Verohallinto 2018e).

Osakeyhtiön toisesta osakeyhtiöstä saaman osingon verotukseen vaikuttaa osingon maksajan ja saajan asema. Julkisesti noteeratun yhtiön eli listatun yhtiön listaamattomalle yhtiölle jakama osinko on kokonaan veronalaista tuloa, jolloin siitä maksetaan yhteisöverokannan mukaisesti 20 % veroa. Jos listaamaton yhtiö omistaa yli 10 % osinkoa jakavasta julkisesti noteeratusta yhtiöstä, on osinkotulo saajalleen kuitenkin kokonaan verovapaata tuloa. Jos osingon jakajana on suomalainen tai EU-maassa sijaitseva listaamaton yhtiö ja osingon saajana toinen listaamaton yhtiö, on osinkotulo myös silloin kokonaan verovapaata. Listaamattomien yhtiöiden osinkotulojen verovapaus ei siis ole riippuvainen omistussuhteesta kuten julkisesti noteerattujen yhtiöiden kohdalla. (Ojala 2017.)

Suomessa rajoitetusti verovelvollinen yhteisö maksaa saamastaan osingosta lähdeveroa 20 %. Lähdeveroa ei kuitenkaan peritä osingon maksamisen yhteydessä, jos yhteisön omistusosuus maksavasta yhtiöstä on yli 10 % tai osinko olisi ollut verovapaata suomalaisen yhteisön saamana. Lähdeveroa ei peritä myöskään niissä tilanteissa, joissa rajoitetusti verovelvollinen yhteisö ei saa kokonaan hyvitettyä asuinvaltiossaan Suomessa maksettua veroa. (Verohallinto 2017c.)

5.3.2 Osakkaan (luonnollisen henkilön) verotus

Osinkojen verotukseen vaikuttaa osingon jakajan ja saajan asema. Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinko jakautuu luonnollisen henkilön verotuksessa pääoma- ja ansiotuloon. Tulolajijakoon vaikuttavat osinkoa jakavan osakeyhtiön nettovarallisuus ja osakkeiden matemaattinen arvo. Osakeyhtiön nettovarallisuus lasketaan viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen perusteella ja siihen huomioidaan ainoastaan elinkeinotoimintaan kuuluvat varat (ArVL 2:2§). Osakkeen matemaattinen arvo vastaa yhden ulkona olevan osakkeen osuutta yrityksen nettovarallisuudesta (Verohallinto 2018c).

Osakkaan pääomatuloa on 8 % osakkeen matemaattisesta arvosta. Tästä 8 %:n kohtuullisesta tuotosta 75 % on verovapaata tuloa ja 25 % on veronalaista pääomatuloa 150 000 euroon asti. Jos osinkotulot ylittävät 150 000 euroa, katsotaan sen ylittävä osuus 85 % pääomatuloksi, 15 % on verovapaata tuloa. Osakkaan saamat osingot kaikista listaamattomista yhtiöistä otetaan huomioon, kun tulon veronalaisuutta arvioidaan, 150 000 euron raja onkin siis tulonsaajakohtainen.

Jos osakeyhtiön jakama osinko ylittää 8 % vuotuisen tuoton, on sen ylittävä osuus osingonsaajalle 75 % ansiotuloa. (TVL 33b§; Verohallinto 2018c.) Luonnollisen henkilön julkisesti noteeratusta yhtiöstä saama osinko on 85 % pääomatuloa, verovapaata tuloa osingosta on siis 15 % (TVL 33a§). Jos osingonjaon perusteena on ollut osakkaan työpanos, verotetaan työpanokseksi katsottava osinko aina kokonaan ansiotulona (TVL 33b§). Vuonna 2019 pääomatuloprosentti on 30 000 euroon asti 30 % ja sen ylittävältä osuudelta 34 % (Verohallinto 2017b). Ansiotulojen verotus on progressiivista (Verohallinto 2017a). Rajoitetusti verovelvollisen luonnollisen henkilön osinkotuloista pidätetään 30 % lähdevero. Jos rajoitetusti verovelvollinen luonnollinen henkilö ei saa hyvitettyä Suomessa maksamaansa veroa kokonaan asuinvaltiossaan, on hänellä mahdollisuus vaatia saamansa osingon verotusta vastaamaan yleisesti verovelvollisen verotusta. Valtioiden välisten verosopimusten nojalla vero voi kuitenkin olla 0 %. (Verohallinto 2017c.)

Vapaan oman pääoman rahastosta jaettavat varat käsitellään verotuksessa pääsääntöisesti osinkoina, mutta joskus kyse voi olla myös luovutuksesta. Varojen jaon käsittely luovutuksena edellyttää, että varojen jakajana on listaamaton yhtiö, jaettavat varat ovat muodostuneet alun perin pääomasijoituksesta ja ajallisesti sijoituksesta on enintään 10 vuotta. Pääoma tulee myös palauttaa sille henkilölle, joka on alun perin tehnyt pääomasijoituksen. (EVL 1:6c§; Verohallinto 2018d.) Osingon ja luovutuksena käsiteltävä pääomanpalautus eroavat toisistaan siten, että luovutuksena käsiteltävästä pääomanpalautuksesta vähennetään osakkeen poistamaton hankintameno. Jos jaettujen varojen määrä on suurempi kuin osakkeiden poistamaton hankintameno, verotetaan erotus luovutusvoittona eli osakkaan pääomatulona. Jos osakkeiden hankintameno on varojenjako suurempi, huomioidaan poistamaton hankintameno korkeintaan luovutuksena käsiteltävään pääomanpalautukseen asti. Pääomanpalautuksessa ei siis synny luovutustappiota. (Verohallinto 2018d.)

Palkka sivukuluineen on yritykselle vähennyskelpoinen kulu, mutta saattaa johtaa osakkaan kannalta korkeaan veroasteeseen ansiotulojen progressiivisuuden takia. Osinko ei ole yritykselle vähennyskelpoinen, mutta sitä on mahdollista jakaa vain jakokelpoisista voittovaroista. Korkeita katsotaan osakkaan pääomatuloksi ja on yrityksen tuloverotuksessa vähennyskelpoinen tietyin ehdoin. (Penttilä 2016.)

5.3.3 Peitelty osinko

Peitelty osinko on rahanarvoinen etuus, jonka yhtiö on luovuttanut osakkaalle tai tämän lähipiirille joko vastikkeetta tai poikkeuksellisin ehdoin. Yhtiön omaisuus on siis voitu antaa käyttöön alihintaan tai vastikkeetta, tai osakkaan ja yhtiön väliset liiketoimet ovat olleet joko yli- tai alihinnoiteltuja. Markkinaehtoisesta hinnoittelusta poikkeavat sopimukset yrityksen ja osakkaan välillä voidaan tulkita myös laittomaksi varojen jaoksi. Peiteltyksi osingoksi voidaan tulkita myös tilanne, jossa yhtiö hankkii tai lunastaa omia osakkeitaan siten, että omistussuhteet yhtiössä eivät muutu. Menettely tulee pystyä perustelemaan verotuksesta riippumattomilla syillä, jotta vältetään peitellyn osingon tulkinnalta. Toiminnan tarkoituksena voidaan katsoa muuten olevan osinkoverotuksen välttäminen. (VML 4:29§; Alhola 2018b; Kukkonen ym. 2015.)

Peitellyn osingon säädöksen soveltaminen ei edellytä tahallisuutta. Tahatonkin hinnoitteluvirhe yrityksen ja osakkaan välisessä kaupankäyntitilanteessa voidaan tulkita VML 4:29§ mukaiseksi peiteltyksi osingoksi. Liiketapahtuman peruuttaminen tai korjaaminen jälkikäteen ei yleensä estä peitellyn osingon soveltamista verotuksessa. (Alhola 2018b.) Peitelty osinko verotetaan 75 % osakkaan ansiotulona ja yrityksen verotettavaan tuloon lisätään liiketoimen ja käyvän hinnan välinen erotus (VML 4:29§; Kukkonen ym. 2015).

Verotarkastuksissa yleisimpiä peiteltyksi osingoksi tulkittuja tilanteita ovat olleet osakkaan yksityismenot kirjanpidossa, osakkaan ilmoittamaton ja verottamaton luontoisetu, hyödykkeen yli- tai alihinnoittelu sekä osakkaalle maksettujen rahasuoritusten ilmoittamatta jättäminen. (Alhola 2018b; Verohallinto 2017d.) Vuonna 2010 – 2015 tehdyistä verotarkastuksista peitellyn osingon osuus oli 2,42 % kaikista esille tulleista virheistä (Verohallinto 2017d).

6 Kirjanpidollinen ja verotettava tulo

Kirjanpidollisella ja verotettavalla tulolla on keskinäinen yhteys, vaikka ne eroavatkin toisistaan. Kirjanpidon tulos on aina tilikauden verotettavan tulon laskennan pohjana. Verovuodelle kohdistuvia tuloja ja menoja ei siis pyritä selvittämään

erikseen, vaan laskenta aloitetaan kirjanpidon osoittamasta tuloksesta. Verotettavan tulon laskennassa huomioidaan tulojen veronalaisuus, menojen vähennyskelpoisuus sekä kirjanpidon jaksotuksista johtuvat erot. (Myrsky 2014.) Verosuunnittelussa tulee huomioida kirjanpidon tuloksen lisäksi myös verotettavan tulon laskentakaava ja -rajoitukset.

6.1 Verotettava tulo

Verotuksessa tulolähteitä on kolme; maatalouden, elinkeinotoiminnan ja henkilökohtaisen tulon eli muun toiminnan tulolähde. Osakeyhtiöllä tuloa voi olla kaikista kolmesta tulolähteestä, joten verotettava tulo tulee selvittää jokaisen tulolähteen kohdalla erikseen. (Niskakangas 2014.) Elinkeinotulolähteen verotettavan tulon laskenta ja tuloon tehtävät oikaisut perustuvat lakiin elinkeinotulon verottamisesta (Myrsky 2014). Elinkeinotoiminnan verotettava tulo on verovuoden veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotus (EVL 3§). Verotettavaa tuloa laskettaessa vain realisoitunut tulo katsotaan verotettavaksi. Poikkeuksena tulon realisoitumiseen on pitkän valmistusajan vaativat suoritteet, joille on mahdollistettu osatuloutusmenettely. (EVL 1:19§.) Elinkeinotoiminnan verotettavasta tulosta on mahdollista vähentää tulolähteen vahvistetut tappiot seuraavan 10 verovuoden aikana (Verohallinto 2017h).

Tuloverotus perustuu verovelvollisen antamaan veroilmoitukseen. Jos verovelvollisen antama veroilmoitus todetaan epäluotettavaksi tai olennaisilta osilta puutteelliseksi, voidaan tuloverotus toimittaa myös arvioverotuksena. Arvioverotuksen yhteydessä määrätään sanktion luonteinen veronkorotus, jonka suuruus riippuu laiminlyönnin tahallisuudesta ja saavutetusta veroedusta. (Leppiniemi ym. 2014.) Veronkorotuksen määrään vaikuttaa verotettavan tulon lisäys, joka on ilmoittamatta jätetty verotettava tulo tai aiheettomasti vähennetty meno. Lisätty määrä kerrotaan veronkorotusprosentilla, joka vaihtelee teon rangaistavuuden mukaan 0,5 – 10 % välillä. (Merisalo 2018.)

Tulossuunnittelun ja verosäästöjen välillä vallitsee ikuinen paradoksi, koska verotettava tulo on sidonnainen kirjanpidon tulokseen. Verovelvollisella on oikeus hyödyntää lain sallimaa valinnanvapautta verosuunnittelussa ja pyrkiä verosäästöihin. Tilikauden tuloksen pienentäminen vaikuttaa osakeyhtiöissä kuitenkin

omaan pääomaan ja jakokelpoisiin voittovaroihin. Toiminta on kyseenalaista ja riskialtista etenkin silloin, jos menettely saa tilikauden tuloksen tappiolliseksi ja oman pääoman pienenemään. Tavoitellessaan tehokkaasti lyhyen aikavälin verosäästöjä verovelvollinen voi tahtomattaan estää osingonjaon, kasvattaa omia rahoitusmenojaan (korkokulut) tai vahingoittaa omaa liiketoimintaansa alhaisemalla luottoluokitusarviolla (yhteistyökumppanit, tavarantoimittajat).

6.2 Verovapaat tuotot ja vähennyskeltottomat menot

Lähtökohtaisesti kaikki tulo on veronalaista. Laki elinkeinotulon verottamisesta määrittelee verovapaaksi tuloksi kuitenkin joukon poikkeuksia kuten yhteisöjen käyttöomaisuusosakkeiden luovutukset. (EVL 1:6§.) Käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksen verovapaus edellyttää, että osakkeet kuuluvat EVL-tulolähteeseen ja myyjänä on yhteisö. Verovapaa luovutusvoitto myös edellyttää, että osakkeet on omistettu yhtäjaksoisesti vuoden ajan ja omistusosuus on vähintään 10 % luovutettavan yhtiön osakekannasta. Myyjä ei saa olla pääomasijoittaja eivätkä luovutetut osakkeet kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiön osakkeita. (EVL 1:6b§; Kukkonen & Walden 2014.) Arvonalentumiset käyttöomaisuusosakkeissa eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia, koska luovutusvoitotkaan eivät ole veronalaista tuloa (EVL 3:42§; Alhola 2018a).

Elinkeinotulon verotuksessa vähennyskelpoisia menoja ovat tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä syntyneet menot ja menetykset (EVL 2:7§). Vähennyskelpoisuuden käsite on hyvin laaja. Vähennyskelpoisia ovat myös ne menot, jotka on uhrattu tulonhankkimistarkoituksessa, joten tulon tavoittelu voi olla välillistä tai välitöntä. Vähennyskelpoisuus koskee kuitenkin vain veronalaisiin tuloihin kohdistuvia menoja ja menon vähennyskelpoisuuden ehtona on realisoituminen. (Myrsky 2014.) Laki elinkeinotulon verottamisesta määrittelee joukon vähennyskeltottomia menoja, mutta lista ei ole tyhjentävä. EVL listaa vähennyskeltottomiksi menoiksi mm. erilaiset sakot, sanktiot ja lahjukset, edustusmenoista vain puolet on vähennyskelpoista (EVL 2:8§, 2:16§). Menon luonteen virheellinen arviointi kirjanpidossa voi vaikuttaa kaikkiin verolajeihin. Esimerkiksi edustusmenojen ja yksityismenojen vähennyskelpoisuus tuloverotuksessa ja arvonnlisäveron osalta on rajattu, jolloin menon tarkoituksen ja tosiasiallisen sisällön tunnistaminen on verotuksen kannalta tärkeää. (EVL 2:8§; AVL 10:114§; Verohallinto

2017d.) Vuosina 2010 – 2015 verotarkastuksissa tehdyistä havainnoista vähennyskelvottomat menot muodostivat toiseksi suurimman virheluokan eli 10,72 % kaikista virhetyypeistä (Verohallinto 2017d).

Verojen viivästysseuraamukset ja veronlisäykset ovat aina vähennyskelvottomia. Veroihin liittyvien korkojen ja muiden maksujen vähennyskelvottomuuden rajaamisella on pyritty estämään toiminnan rahoittaminen verojen tai muiden maksujen laiminlyömisellä. (Kukkonen ym. 2015.) Vähennyskelvottomina menetyksinä verotuksessa käsitellään myös mm. liiketoimintaan kuulumattomien lainasaamisten luottotappiot sekä konserniyhtiöiden keskinäisten menetysten tai arvonalentumisten muodostamat tappiot. Vähennyskelvottomina menetyksinä pidetään kuitenkin konserniyhtiöiden keskinäisistä myyntisaamisista syntyneitä tappioita. (Myrsky 2014.) Vaikka elinkeinotoimintaan otetun velan korko on laajasti vähennyskelvoinen, voidaan korkokulut tulkita joissakin tilanteissa vähennyskelvottomiksi. Vähennyskelvottomia korkokuluja voivat olla peiteltyksi osingoksi, veronkierroksi tai siirtohinnoitteluksi verotuksessa tulkitut korkokulut. (Penttilä 2016.)

6.3 Varaukset ja laskennalliset verot

Takuuvaraus, hinnanlaskuvaraus ja jälleenhankintavaraukset ovat osakeyhtiöille mahdollisia verotusperusteisia varauksia. Verotusperusteisen varauksen muodostaminen lisää tilikauden kuluja, vaikka todellista menoakaan ei ole vielä syntynyt. (Myrsky 2014.) Tämä eroaa verotettavan tulon yleisestä laskentakaavasta, jonka mukaan menetykset on sen vuoden kuluja, jolloin se todetaan (EVL 1:22§). Laki elinkeinotulon verottamisesta listaakin verotuksessa varauksena hyväksyttävät menoerät tyhjentävästi (Myrsky 2014).

Takuuvaraus on rakennus-, laivanrakennus- ja metalliteollisuuden yrityksille tarkoitettu varaus, joka huomioi hyödykkeen ostajalle annettuun sitoumukseen liittyvän takausvastuun. Tulevaisuudessa aiheutuvien takuukorjausten menot ovat varauksen takia verotuksessa vähennyskelvottomia, ja varaus tulee purkaa viimeistään takuuajan päättymisen jälkeen. (EVL 4:47§; Verotieto Oy 2016.) Hinnanlaskuvaraus on sitovilla sopimuksilla tilatun vaihto-omaisuuden hinnanlaskun aiheuttamien menojen oikaisemiseksi muodostettava varaus. Varauksen muodostaminen edellyttää, että hyödykkeiden hinnassa on tapahtunut merkittävä

muutos esim. valuuttakursseihin liittyen. (EVL 4:49§; Verotieto Oy 2016.) Jälleenhankintavaraus on mahdollista muodostaa käyttöomaisuudesta tai toimitilan luovutusvoitosta. Käyttöomaisuuden jälleenhankintavaraus voidaan muodostaa tulipalon tai muun vastaavan vahingon seurauksena tuhoutuneesta omaisuudesta. Kuluvan käyttöomaisuuden jälleenhankintavaraus voidaan käyttää sekä uuden käyttöomaisuuden että toimitilan hankintaan. Toimitilan jälleenhankintavarausta voidaan hyödyntää vain uuden toimitilan hankinnassa. Jälleenhankintavaraus on verotuksessa vähennyskelpoinen vain verovelvollisen vaatimuksesta ja se tulee purkaa kahden vuoden kuluessa verovuoden päättymisestä. (EVL 3:43§; Verotieto Oy 2016.)

Pakollinen varaus perustuu kirjanpitolakiin. Lain mukaan tilinpäätöksessä tulee esittää siirtovelkana tai pakollisena varauksena tulevaisuudessa varmasti tai todennäköisesti toteutuva meno tai menetys, joka kohdistuu päättyneeseen tai sitä edeltäneisiin tilikausiin. Pakollisen varauksen kirjaamisessa pyritään varovaisuutta noudattaen arvioimaan varaus todennäköiseen määräänsä. (KPL 5:14§.) Pakollinen varaus ei ole verotuksessa vähennyskelpoinen, vaan se tulee verotuksessa vähennyskelpoiseksi vasta menon realisoituessa (Leppiniemi 2008).

Tilinpäätöksen laskennalliset verot johtuvat väliaikaisista eroista kirjanpidon ja verotuksen välillä. Väliaikainen ero voi syntyä kirjanpidossa tehdystä jaksottamisesta tai arvostamisesta, jolloin syntyy joko laskennallista verovelkaa tai –saamista. Laskennallista verosaamista muodostuu silloin, kun tulo on veronalaista ennen sen käsittelyä kirjanpidossa. Laskennallisen verosaamisen muodostuminen on mahdollista myös silloin, kun verovelvolliselle koitunut meno on vähennettyä kirjanpidossa tilikauden kuluna, mutta se ei ole verotuksessa vielä vähennyskelpoinen (esim. pakollinen varaus). Laskennallinen verovelka syntyy silloin, kun tulo on käsitelty kirjanpidossa tulona ennen kuin se on verotuksessa veronalainen, tai meno on vähennetty verotuksessa ennen kuin se on käsitelty kirjanpidossa tilikauden kuluna. (Leppiniemi & Kaisanlahti 2016.) Laskennallisten verovelkojen ja –saamisten kohdalla tulee noudattaa erityistä varovaisuutta. Pienten kirjanpitovelvollisten ei tarvitse merkitä tilinpäätökseen laskennallisia veroja. Sen sijaan konsernien tulee esittää yhdistelytoimenpiteiden vaikutukset konsernitilinpäätöksessä laskennallisina verovelkoina ja –saamisina. (KILA 2006.)

7 Tilinpäätösperiaatteet ja mahdollisuudet verosuunnittelussa

Yleiset tilinpäätösperiaatteet toimivat juoksevan kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen perustana. Kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon sidonnaisuuden takia yleisten tilinpäätösperiaatteiden merkitys muodostuvaan verotettavaan tuloon onkin olennainen.

Kuluvarastoa tai tilinpäätössiirtoihin liittyviä eriä voidaan hyödyntää verotusperusteisten varausten lisäksi verosuunnittelussa. Verosuunnittelukeinojen hyödyntämisessä tulee kuitenkin muistaa EVL:n asettamat rajoitukset.

7.1 Yleiset tilinpäätösperiaatteet

Kirjanpitolaki määrittelee kirjanpidossa noudatettavat yleiset tilinpäätösperiaatteet ja hyvän kirjapitotavan. Lain mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Kirjanpitolaki nostaa yhdeksi tärkeäksi tilinpäätösperiaatteeksi olennaisuuden, jonka mukaan tilinpäätöksessä tulee esittää sellainen asia, jonka ilmoittamatta jättäminen tai väärin ilmoittaminen voisi vaikuttaa tilinpäätöksen hyödyntäjän päätöksiin. (KPL 3:2§.)

Yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin kuuluvat myös mm. oletus toiminnan jatkuvuudesta (ns. going concern), johdonmukaisuus tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa, tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus ja sisältöpainotteisuus (ns. asia ennen muotoa) (KPL 3:3§). Edellä mainituista periaatteista saa poiketa vain erittäin painavasta syystä, esimerkiksi silloin kun laki tai asetus sitä vaatii. Yleisistä tilinpäätösperiaatteista poikkeamisesta ja sen perusteista tulee antaa riittävä selvitys liitetiedoissa. Liitetiedoissa tulee esittää myös laskelma poikkeaman vaikutuksista tilikauden tulokseen ja taseeseen. (Leppiniemi 2008.)

7.2 Kuluvarasto

Kuluvarasto on verovelvollisen tuloksen järjestelykeino, jolla pyritään vaikuttamaan verotettavan tulon muodostumiseen. Kuluvarasto voidaan jakaa automaattisesti muodostuvaksi tai potentiaaliseksi kuluvarastoksi. Automaattinen kuluvarasto syntyy normaalissa yritystoiminnassa. Potentiaalinen kuluvarasto syntyy

päätöksien ja toiminnan seurauksena, esimerkiksi investoinneilla tai muiden taloudellisten resurssien käytöllä. Potentiaalisen kuluvaraston hyödyntäminen saattaa olla siis riippuvainen yrityksen maksuvalmiudesta tai luoton saannista. Kuluvarasto voidaan jaotella myös reaali-toimiin ja hallinnollisiin toimiin. Reaalitoimet kohdistuvat yritystoiminnan käytännön päätöksiin, kuten valikoiman laajuuteen, varaston määrään tai toimipaikkojen aukioloaikoihin. Hallinnolliset toimet kohdistuvat kirjanpidollisiin ja verotuksellisiin valintoihin, kuten esim. verotusperusteisten varausten hyödyntämiseen tai osatuloutusmenettelyn käyttämiseen kirjanpidossa. (Leppiniemi ym. 2014.)

Kuluvaraston laajuus vaihtelee tarkasteluhetken mukaan. Tilikauden aikana verovelvollisella on rajattomasti mahdollisuuksia vaikuttaa tilikauden tuottoihin ja kuluihin oman harkintansa mukaan. Tilikauden päätyttyä vaikutusmahdollisuudet ovat kuitenkin enää rajalliset. Tilinpäätöstä kutsutaan käytössä olevien mahdollisuuksien mukaan joko kriittiseksi tai ei-kriittiseksi tilinpäätökseksi. Kriittisessä tilinpäätöksessä verovelvollisella ei ole enää mahdollisuuksia päästä tavoitetulokseen kuluvarastoa hyödyntämällä. Ei-kriittinen tilinpäätös syntyy vastaavasti silloin, kun verovelvollisen käytössä on laajempi kuluvarasto kuin tavoitetuloksen saavuttaminen sitä edellyttää. (Leppiniemi ym. 2014.)

Kuluvarastoon sisältyvät tuloksenjärjestelyn keinot voidaan ryhmitellä niiden ominaisuuksien mukaan. Verotettavaan tuloon pyritään vaikuttamaan kirjanpidon tuloksen avulla, jolloin tuloksen määrää hallitaan joko tuotto- tai kulupuolelta. Tuloksenjärjestelyyn sisältyy kuitenkin laajuusongelma, verovelvollisen tuleekin olla tietoinen tuottojen veronalaisuudesta ja menojen vähennyskelpoisuudesta. Tuloksenjärjestelyyn liittyvässä jaksotusongelmassa tuoton veronalaisuutta tai kulun vähennyskelpoisuutta pyritään ajallisesti kohdistamaan oikealle tilikaudelle. Kuluvaraston avulla voidaan vaikuttaa verotettavan tulon määrään, mutta kirjanpidon vaatimukset vaativat noudattamaan valittua menettelytapaa johdonmukaisesti. Vaatimus rajoittaa operatiivisen tuloksenjärjestelyn keinoja, joissa verovelvollinen pyrkisi menettelykeinojen vaihtelulla maksimoimaan muodostuvan veroodun määrää tilikaudella. Operatiivisessa tuloksenjärjestelyssä verovelvollinen voi hyödyntää kuluvarastoa lähinnä tilinpäätössiirtoihin liittyvissä erissä ja verotusperusteisissa varauksissa. (Leppiniemi ym. 2014.)

Toiminnan ja päätösten taustalla tulee aina olla liiketaloudelliset syyt. Kuluvaraston hyödyntämisessäkin tulee huomioida myös toiminnan läpinäkyvyys, koska ilman liiketaloudellista perustetta muodostuva veroetu saatetaan tulkita veronkieroksi tai peiteltyksi osingoksi. Kuluvarastoa voi hyödyntää verotuksessa tappiollisen tuloksen yhteydessä, jolloin epävarmat erät käsitellään kirjanpidossa kertakuluna. Jos kyseistä menettelyä ei hyväksytä verotuksessa, saa verovelvollinen verovarmuutta vastaaviin tilanteisiin tulevaisuudessa. Toisaalta tappiollisen tuloksen pieneneminen ei johda veroseuraamuksiin, kunhan epäselvistä eristä on tehty tarkat selvitykset veroilmoituksen yhteydessä. (Leppiniemi ym. 2014.)

7.3 Poistoero ja hyllypoisto

Pysyvät vastaavat eli useana tilikautena tuloa tuottavat hyödykkeet jaksotetaan tilikauden kuluksi poistoina. Poiston suuruuden kirjanpidossa määrittää arvio hyödykkeen taloudellisesta pitoajasta ja ennalta laadittu poistosuunnitelma. Laki elinkeinotulon verottamisesta määrittää taas hyödykkeen vähennyskelpoisen osuuden verotuksessa. Poistojen ulkopuolelle jää kulumaton käyttöomaisuus, toisin sanoen maa- ja vesialueet sekä osakkeet. (KPL 5:5§; EVL 3.luku.) Tavallisimpia poistomenetelmiä kirjanpidossa ovat mm. tasapoisto ja menojäännöspoisto (Kukkonen ym. 2015). Poistojen määrä vaihtelee verotuksessa poistomenetelmän ja verovuoden pituuden mukaan (Leppiniemi 2014).

Menon vähennyskelpoisuus verotuksessa on sidonnainen kirjanpidon kulukirjauksiin. Jos suunnitelman mukaiset poistot eroavat EVL:n sallimista poistoprosenteista tai -tavoista, syntyy verovelvolliselle poistoeroa. (Wikström ym. 2015.) Poistoero on tuloksenjärjestelykeino, jolla pystytään vaikuttamaan tilikauden tulokseen tai tilikaudelta vahvistettavan tappion määrään (Kukkonen ym. 2015). Kirjattua kertynyttä poistoeroa tuloutetaan viimeistään silloin kun suunnitelman mukaiset poistot ylittävät EVL:n sallimat maksimipoistot (Wikström ym. 2015). Suunnitelman mukaisten poistojen ollessa alun perin verotuksessa vähennyskelpoisia poistoja suuremmat muodostuu hyllypoistoa, joka huomioidaan verotuksessa tulevana vuosina (Koponen 2013). Hyllypoisto on verotuksellinen erä, eikä sen perusteella tehdä kirjauksia kirjanpitoon (Verohallinto 2017i).

Kirjanpidossa suunnitelman mukaiset poistot tulee tehdä vuosittain, mutta verotuksessa poistojen tekeminen ei ole pakollista (Wikström ym. 2015). Elinkeinoverotuksessa enimmäispoistot voidaan jättää tekemättä tai vaihdella poistojen määrää tilikausien välillä (Kukkonen ym. 2015). Jos kirjanpidossa tehtyjä poistoja ei vähennetä verotuksessa, tulee kaikki vähentämättä jääneet poistot vähentää sinä verovuonna, jona poisto aika päättyy (KHO 3372/2008; Alhola 2018a).

7.4 Kulujen aktivointi ja pysyvien vastaavien arvonkorotukset

Taseen vastaavaa-puoli koostuu pysyvistä ja vaihtuvista vastaavista. Kirjanpitolaki kieltää eräiden pysyvien vastaavien aineettomien hyödykkeiden aktivoimisen. Esimerkiksi perustamismenot ja tutkimusmenot tulee käsitellä kirjanpitolain mukaan vuosikuluina (KPL 5:7-8§). Verotuksessa tutkimusmenot on kuitenkin mahdollista vähentää kahden tai useamman vuoden kuluna, jolloin vuosikuluna vähennettävistä tutkimusmenoista muodostuu hyllypoistoa (EVL 1:25§; Alhola 2018a). Kirjanpidossa ja verotuksessa esiintyy myös muita eroavaisuuksia aineettomien hyödykkeiden osalta.

Pysyvien vastaavien hankintamenoön kuuluvat kaikki ne kulut, joita tarvitaan hyödykkeen toimintakuntoiseksi ja -valmiiksi saattamiseksi. Hankintamenoön kuuluvat erilaiset hankintaan liittyvät kustannukset, mutta mukaan voidaan sisällyttää myös muuttuvia menoja, joiden osuus tulee selvittää kustannuslaskelmilla. (KPL 4:5§, Leppiniemi ym. 2014.) Pysyvien vastaavien ja vaihto-omaisuuden hankintamenoön voidaan sisällyttää myös kiinteitä menoja, jotka kohdistuvat omaisuuden hankintaan tai valmistukseen (Leppiniemi ym. 2014). Kulujen aktivoiminen pysyviin vastaaviin kasvattaa tilikauden tulosta ja parantaa yrityksen omaa pääomaa.

Pysyviin vastaaviin kuuluvat maa- ja vesialueet sekä eräät sijoitukset ovat kulu- matonta käyttöomaisuutta. Toisinaan taseessa oleva arvo ei vastaa enää omaisuuden todellista arvoa, joten niihin on mahdollista tehdä arvonkorotus. Arvonkorotus edellyttää, että todennäköinen luovutushinta on pysyvästi ja olennaisesti alkuperäistä hankintamenoa suurempi. Arvonkorotusta muodostaessa tulee kuitenkin noudattaa varovaisuutta ja johdonmukaisuutta. (KPL 5:17§.) Arvonkorotusta ei tehdä tulos- tai verovaikutteisesti, vaan se näkyy taseessa kasvaneena

omana pääomana ja vastaavasti omaisuuden tasearvojen kasvuna (Leppiniemi ym. 2014; Alhola 2018a).

7.5 Vaikutukset tilikauden tulokseen ja taseeseen

Kirjanpidossa tulee aina ratkaista hankittujen tuotannontekijöiden käsittely. Arvio tuotannontekijän tulontuottamiskyvystä perustuu verovelvollisen omaan näkemykseen. Pitkäaikaisen hyödykkeen taloudellinen pitoaika tulee arvioida varovaisuuden periaate huomioiden. Poistosuunnitelma laaditaan niin, että poistoja ei yli- tai alimitoiteta. Alimitoitettut eli liian pienet poistot parantavat tilikauden tulosta ja näkyvät piilovarauksena yhtiön taseessa. Ylimitoitettut eli liian suuret poistot taas heikentävät tilikauden tulosta ja vaikuttavat tilikauden verotettavaan tuloon. (Leppiniemi ym. 2014.)

Suunnitelman mukaiset poistot eivät ole verovelvolliselle tuloksen järjestelykeino, koska poistosuunnitelman suhteen tulee noudattaa johdonmukaisuutta (Leppiniemi ym. 2014). Jos tuotannontekijän alkuperäinen käyttötarkoitus muuttuu tai sen taloudellinen pitoaika poikkeaa olennaisesti alkuperäisestä arviosta, voidaan arviota muuttaa poistosuunnitelman muutoksella tai lisäpoistolla kirjanpidossa. Elinkeinoverolaki asettaa kuitenkin rajoituksia vuosikuluna vähennettävälle määrälle. Tarkoituksena on suojella verotettavan tulon määrää rajaamalla siitä vähennettäviä menoja, mutta noudattaa samalla myös meno tulon kohdalle-periaatetta. (EVL 3:40§; Kukkonen ym. 2015.) Jos kirjanpidon ja verotuksen poistot ovat yhteneväiset, eli kirjanpidossa vähennetään EVL:n mukaiset maksimipoistot, ei poistoeroa tai hyllypoistoa muodostu (Leppiniemi ym. 2014).

Arvonkorotuksen vaikutukset näkyvät yrityksen vakavaraisuudessa ja taseen perusteella laskettavissa tunnusluvuissa. Arvonkorotuksella on myös vaikutusta yrityksen nettovarallisuuden laskennassa osingon verotusta selvittäessä. (Leppiniemi ym. 2014.) Arvonkorotuksilla on myös merkitystä silloin, kun arvioidaan yrityksen oman pääoman riittävyttä ja tarvetta kaupparekisteriin tehtävälle ilmoitukselle osakepääoman menettämisestä (OYL 20:23§). Arvonkorotusrahoista luokituu jakokelvottomiin varoihin, jonka vuoksi sitä ei voi käyttää osakepääoman korottamiseen tai yhtiön varojen jakamiseen (OYL 8:1§, Leppiniemi ym. 2014).

8 Haastattelut

Opinnäytetyön empiriaosuus koostui kolmesta eri haastattelusta. Haastateltavat valikoituivat opinnäytetyöhön asiantuntijan roolinsa ja edustamansa organisaation perusteella. Haastattelujen tarkoituksena oli löytää vastauksia tutkimuskysymyksiin verotuksen eri näkökulmista katsottuna. Haastatteluilla pyrittiin myös löytämään aggressiiviselle verosuunnittelulle määritelmä ja havainnollistamaan käsitettä asiantuntijoiden erilaisen näkökannan avulla. Haastatteluissa korostuivat aggressiivisen verosuunnittelun termin lisäksi myös valinnanvapaus ja sen rajat, verovarmuus ja veroriskin hallinta sekä aggressiivisen verosuunnittelun suhteutuminen verosuunnitteluun, veronkiertoon ja verovelvollisen tuottamaan taloudelliseen informaatioon.

Opinnäytetyöhön haastateltiin Verohallinnossa verotarkastuksen johtotehtävissä toimivaa henkilöä, yksityisellä sektorilla verosuunnittelupalveluita tarjoavan Alhola Consulting Oy:n veroasiantuntija Kari Alholaa ja Keskuskauppakamarin verotuksesta vastaavaa johtajaa Ann-Mari Kemelliä. Haastattelut toteutettiin vieraillemalla haastateltavan organisaatiossa, yhden haastattelun kesto oli noin 1,5 – 2 tuntia. Haastateltavat ovat tarkistaneet ja hyväksyneet opinnäytetyöhön liitetyt yhteenvedot haastatteluista.

8.1 Yhteenveto Verohallinnon asiantuntijan haastattelusta

Tyypillisiä verosuunnittelun tilanteita ovat erilaiset yrityksen muutostilanteet kuten fuusio, liiketoimintakauppa tai sukupolvenvaihdos. Muutostilanteet ovat usein kokonaisuudessaan haasteellisia, joten avuksi tarvitaan yleensä asiantuntijaa. Asiantuntijat ajattelevat asioita laajasti ja kokonaisuuden kannalta, jolloin verotus huomioidaan muiden tekijöiden ohella. Verosuunnittelun trendi on kasvanut jonkin verran 2010-luvulla, suurin yksittäinen selittävä tekijä tälle on verosuunnitteluun liittyvien palveluiden lisääntynyt tarjonta. Tilintarkastusyhtiöiden palveluiden laajentuminen on tarkoittanut käytännössä myös verosuunnitteluun liittyvien palveluiden lisääntymistä.

Verosuunnitteluun vaikuttaa yrityksen koko ja se on yleisempää suuremmissa yrityksissä ja organisaatioissa. Omistajien ja muiden sidosryhmien kiinnostus verosuunnitteluun ja siitä saataviin hyötyihin lisääntyvät organisaation kasvaessa.

Verosuunnittelua tehdään kuitenkin kaiken kokoisissa yrityksissä. Pk-yrityksissäkin on verosuunnittelua, mutta aivan pienissä yrityksissä se voi olla lähinnä satumanvaraista. Yhtiön koon kasvaessa kasvaa kuitenkin myös tarve verosuunnitteluun. Konsernirakenne luo enemmän edellytyksiä verosuunnitteluun ja sen keinoihin, isommissa konserneissa verosuunnittelua esiintyy yleisesti ottaen pieniä konserneja enemmän. Pienkonserneissa monimutkainen rakenne viittaa kuitenkin usein verosuunnitteluun tai kiinnostukseen sitä kohtaan.

Yrityksen koon lisäksi omistuspohjalla on myös vaikutusta verosuunnitteluun ja sen esiintymiseen. Tyypillisiä verosuunnittelutilanteita omistajan näkökulmasta ovat juoksevan tulon verotus (palkka/osinko) tai sukupolvenvaihdokset. Yrityksen omistuspohjan kasvaessa lisääntyy myös verosuunnittelun määrä. Kansainvälisen omistuksen myötä verosuunnittelussa korostuvat korkojen vähennyskelpoisuus, siirtohinnoittelutilanteet tai esim. immateriaalioikeuksien omistus sekä niiden sijoittuminen ja verotus. Organisaation kansainvälisyys vaikuttaa siis verosuunnitteluun ja sen esiintymiseen, mutta verosuunnittelun painopisteet ovat erilaisia. Omistajien juoksevan tulon verosuunnittelun tarve lisää verosuunnittelua erityisesti niissä tapauksissa, joissa tulot ovat suuria (esim. juristit, lääkärit). Verosuunnittelua voi esiintyä esim. erilaisten holding-yhtiöiden muodossa. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on käsitelty viime vuonna mm. lääkäreiden työpanososinkoja, joissa voitonjaon verotusta on pyritty keventämään keinotekoisesti (KHO 2018:40). Jos yhtiöstä saatu tulo perustuu työn määrään, on riskinä, että se voidaan tulkita työpanososingoksi (TVL 33b§ 6mom.) Työpanososinko verotetaan kokonaan työn tehneen ansiotulona, mikä ei ole juoksevan tulon verosuunnittelun ja holding-yhtiörakenteen tarkoitus.

Verosuunnittelua seurataan verotarkastusten ohella tarkkailemalla tehtyjä yrityskauppoja ja ennakkoratkaisuhakemuksia sekä yleisesti mediaa seuraamalla. Verohallinnolla on myös laajasti käytössään erilaista tietomassaa, kuten tulotiedot tai veroilmoitukset. Verosuunnittelua seurataan analysoimalla dataa (esim. korot), havainnoimalla erilaisia verotuksellisia eriä (esim. verovapaat tuotot) tai osakkaan ja yrityksen välisiä toimia. Tiedon analysoimisessa hyödynnetään erilaisia muuttujia, jotka ovat kehittyneet Verohallinnossa ajan ja tehtyjen havaintojen myötä. Suuresta massasta on poimittu erilaisten muuttujien avulla otanta tai

vaihtoehtoisesti riskianalyysilla on pyritty löytämään tietty joukko poikkeamia massasta. Poikkeamiin ja niiden lähempään tutkimiseen kohdistetaan tarvittavia resursseja. Otannan yhteydessä pyritään jatkuvasti seuraamaan siitä saatavaa hyötyä, joka määrittää jatketaanko samoilla muuttujilla vai muutetaanko jotakin niistä. Mikäli saatu hyöty osoittautuu pieneksi, voidaan lähestymistapaa tai muuttujia vaihtaa sopivan lopputuloksen aikaan saamiseksi.

Tilintarkastusvelvollisella yrityksellä on alempi riski syyllistyä veronkiertoon, kuin vastaavasti yrityksellä, jota ei ole tilintarkastettu. Toisaalta tilintarkastusvelvollisuuden myötä yritys voi todennäköisemmin hyödyntää tilintarkastusyhteisön tarjoamia verosuunnitteluun liittyviä palveluita. Verosuunnitteluun keskittyvien palveluiden hyödyntäminen saattaa lisätä yrityksen aggressiivista verosuunnittelua, joka epäonnistuessaan tai liiallisella verojen minimoimisella voi johtaa veronkiertoon. Myös pk-yrityksissä voi esiintyä aggressiivista verosuunnittelua.

Aggressiivisessa verosuunnittelussa verovelvollinen ottaa riskin siitä, että valittu toimintatapa ei ole lainmukaista. Toisin sanoen aggressiivisessa verosuunnittelussa liikutaan verosuunnittelun ja veronkierron välillä siten, että toiminta sisältää usein tietoisesti riskin menettelyn kyseenalaistamisesta. Toimiessaan näin verovelvollinen ottaa myös riskin siitä, että valittu toimintatapa voi johtaa oikeusprosessiin. Verosuunnittelussa verovelvollinen pyrkii tekemään yhteistyötä Verohallinnon kanssa, jolloin epäselvissä tai verotuksellisesti haastavissa tilanteissa haetaan ennakkoratkaisua. Aggressiivisessa verosuunnittelussa keskusteluyhteys ja yhteistyö osapuolten väliltä puuttuu ja ratkaisut pyritään saamaan yksipuolisesti verovelvollisen taholta. Veronkierrossa verovelvollinen tietää aina toimivansa väärin, sen sijaan aggressiivisessa verosuunnittelussa verovelvollinen ei aina tiedä toimintansa lopputulosta. Harmaa talous onkin aina veronkiertoa, koska sen tarkoituksena on antaa väärää tietoa tai harhaanjohtaa viranomaisia. Aggressiivinen verosuunnittelu on oikeudellisesti tulkinnan varaista ja riippuu tapauksen yksityiskohdista ja ominaispiirteistä.

Verovelvollinen voi lieventää omaa veroriskiään hakemalla aikomalleen liiketapahtumalle ennakkoratkaisua Verohallinnolta. Ennakkoratkaisua hyödynnetään kohtuullisen paljon epäselvissä tilanteissa ja sille on selvästi kysyntää ja tarvetta.

Tilanteen kiireellisyys tai aikataulu saattavat luoda kuitenkin haasteita, ennakkoratkaisu prosessina voi muodostua kohtuullisen pitkäksi. Ennakkoratkaisun rinnalle on luotu tämän takia vaihtoehtoinen menettely; ennakkollinen keskustelu. Ennakollisessa keskustelussa verovelvollinen käy etukäteen Verohallinnon kanssa keskustelun suunnitellusta liiketapahtumasta. Ennakollinen keskustelu sijoituu yksittäistapauksen tasolla Verohallintoa ja keskustelusta laaditaan muistio asianosaisille. Jos verovelvollinen ja Verohallinto ovat yhdessä eri mieltä asian käsittelystä verotuksesta, ennakkoratkaisun hakeminen tuomioistuimelta yhdessä tai erikseen ennakkollisen keskustelun jälkeen on myös mahdollista. Ennakollisessa keskustelussa verovelvollisella on luottamuksensuoja.

Riski veronkiertosäännöksen (VML 28 §) soveltamiseen kasvaa tilanteissa, joissa tiettyyn toimenpiteeseen tai toimenpiteisiin on ryhdytty vain siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin tavoitellen samalla lain tarkoitukselle vieraita veroetuja. Verosuunnitteluun tähtäävien liiketoimien taustalla tulee aina olla liiketaloudelliset syyt. Liiketaloudellisten syiden olemassaolon avulla verovelvollinen voi välttyä veronkiertoepäilyiltä tai verotusmenettelylain 28§ soveltamiselta. Verosuunnittelun yhteydessä onkin tärkeää dokumentoida huolellisesti tapahtumiin johtaneet syyt ja niiden kulku. Jälkikäteen tapahtumaketjua tai päätösten perusteita voi olla vaikeaa muistaa tai todentaa, dokumentointi onkin verovelvolliselle ainoa ja paras tapa todistaa verosuunnittelun lähtökohdat. Riski veronkiertosäännöksen soveltamiseen kasvaa tilanteissa ja järjestelyissä, joissa toimenpiteiden taustalla ei näytä olevan mitään muita liiketaloudellisia syitä verotuksen välttämisen lisäksi. Tällöin voidaan katsoa, että järjestelyillä on pyritty saamaan lain tarkoitukselle vieraita veroetuja ja asian varsinaista luonnetta vastaamaton oikeudellinen muoto sivuutetaan verotuksessa. Veronkiertopykälään (VML 28§) vetoaminen on kuitenkin poikkeuksellista, yleensä verottajan veronkiertoon vetoaminen perustuu muihin syihin tai pykäliin. Peitellyn osingon pykälä (VML 29§) ei anna verovelvolliselle mahdollisuutta korjata jälkeen päin puutteellista tai virheellistä toimintaa. Taustalla on pyrkimys verovelvollisen toiminnan ohjaamiseen toivottuun toimintatapaan. Riskinä sanktion puutteesta voisi olla verovelvollisen tahallinen virheellinen toiminta, jota pyrittäisiin korjaamaan jälkikäteen toiminnan paljastuttua. Toisaalta kiusaus välttää tai vapautua jo syntyneestä vastuusta olisi suuri. Verohallinto ei myöskään viranomaisena pysty käsittelemään

ilmoittamiseen liittyviä laiminlyöntejä tai rikkomuksia ilman sanktioita. Asetettuja määräaikoja tulee noudattaa sanktion uhalla, viranomaisen toiminta olisi muuten tehotonta ja tuloksetonta. Verohallinto on puoltanut muutamia vuosia sitten tehokkaan katumisen määräaikaista käyttöönottoa salattujen ulkomaantulojen saamiseksi verotuksen piiriin, mutta sitä ei ole otettu käyttöön Suomessa. Käytäntö olisi muista maista saatujen kokemusten perusteella tuonut pysyvästi verotuksen piiriin sen ulkopuolelle jääneitä, joiden käyttäytymisen muutoksen estää tällä hetkellä rikosoikeudellisten seuraamusten pelko. Tehokas katuminen on käytössä esim. Ruotsissa.

Verovelvollisen ilmoituskäyttäytyminen ja toimintatapa toimialalla vaikuttavat verosuunnittelun seurantaan. Huomiota kiinnittää myös yritystoiminnan yrittäjälle tuottama tulo tai sen puute, lähtökohtaisesti yritystoiminnan tulisi elättää yrittäjä. Kiinnostusta saattaa herättää myös yritystoiminnan jatkuva tappiollisuus, jolloin saatetaan tutkia verovelvollisen osalta muut tiedot ja tietojen yhteneväisyys kokonaiskuvassa. Johtopäätösten tekemistä tulee kuitenkin välttää ja tutkia tapahtumien taustalla vaikuttavat asiat, taustalla voi olla myös hyvin loogisia syitä. Tapahtumien taustojen ja perusteiden tutkiminen onkin aina hyvin tärkeää. Toisinaan esim. konsernissa tapahtumien kulku voi ulkopuoliselle näyttäytyä erikoiselta, mutta taustalla voi olla kuitenkin hyväksyttäviä ja pitäviä perusteita liiketapahtumille. Verohallinto viranomaisena toteuttaa lainsäädäntöä ja säännöksiä, lainsäätäjän tehtävänä on säätää riittävät ja tarpeelliset lait. Lainsäädännön tulee olla ajanmukaista ja oikeaa, viranomainen ei voi toiminnallaan paikata tai korjata laissa esiintyviä puutteita.

Tunnuslukuja käytetään tiedon analysoimisessa, jolloin esim. kannattavuus tai omavaraisuusaste voivat antaa viitteitä verosuunnittelusta tai sen aktiivisuudesta. Yrityksen tunnusluvuilla ja veronkierrolla on kuitenkin nähtävissä yhteyttä. Kannattavuudessa esiintyvät ongelmat saattavat esiintyä kirjanpidossa menon lisäyksenä (tekaistut ostolaskut) tai tulon pienuutena (puuttuva myynti). Kannattavuusongelmista kärsivä yhtiö voi olla myös ns. kuittiyhtiö. Kuittiyhtiön toimintatapaan kuuluu yhteistyö kuittiyhtiötä hyödyntävän yrityksen kanssa, jolloin kuittiyhtiö palauttaa osan saaduista maksuista alkuperäiselle maksajalle esim. käteisenä. Kuittiyhtiöt toimivat yleensä vain lyhyen ajanjakson ajan, jonka jälkeen katoavat

ennen ensimmäisen veroilmoituksen jättämisen määräaika. Niillä ei yleensä ole myöskään tilitettävää arvolisäveroa. Tunnusluvuilla ja aggressiivisella verosuunnittelulla voi olla myös keskinäistä yhteyttä. Lähipiiriliiketoimet toistensa vaikutuspiiriin kuuluvien osapuolten välillä (ei konsernirakennetta) ja tunnusluvuista ostovelkojen kiertoaika voivat muodostaa tarkastelua vaativan kokonaisuuden. Esiteytissä esimerkissä ostovelkojen kiertoaika on pitkä, eikä myyvällä osapuolella ole aikomusta aloittaa perintää tai pyrkiä saamaan saataviaan velalliselta. Jos edellä mainitussa tilanteessa myyvä osapuoli katsoo myyntisaamisista muodostuneen luottotappioita, on kyseessä veronkierto.

Verovelvollisella on suuri valinnanvapaus toiminnassaan verotuksen näkökulmasta katsottuna. Osakeyhtiössä omistajayrittäjä saa valinnanvapauden nojalla mm. kasvattaa yrityksen nettovarallisuutta, hyödyntää laajasti yrityksen tarjoamia luontoisetuja ja pyrkiä hyödyntämään verovuoden hankintoja tulossuunnittelussaan. Sen lisäksi omistajayrittäjä voi suunnitella liiketilojen omistus- ja vuokraus-suhteita verotuksen huomioiden, kunhan liiketapahtumasta annetaan oikeat tiedot ja transaktiot on toteutettu käyvin hinnoin. Riskinä saattaa muuten olla peitelty osingon soveltaminen verotuksessa. Omistajayrittäjä voi myös optimoida oman palkkansa ja jaettavan osingon määrän verotuksellisesti optimaaliseksi, kunhan maksettava palkka on kohtuullinen korvaus tehdystä työstä. Sen sijaan omistajayrittäjä ei voi hajauttaa yrityksen maksamaa tuloa (palkka/osinko) perheenjäsenilleen ilman perusteita. Osingon maksamisen tulee perustua omistukseen ja palkan tulee olla korvaus oikeasti suoritetusta työstä. Palkan määrän tulee olla myös oikeassa suhteessa tehtyyn työhön. Kyseessä voi olla muussa tapauksessa veronkierto, koska asialle pyritään antamaan toinen muoto kuin sen tosiasiallinen sisältö on.

8.2 Yhteenveto veroasiantuntija Kari Alholan haastattelusta

Verosuunnitteluun liittyvien palveluiden tarjonta on lisääntynyt 2010-luvulla, mutta tarve verosuunnittelulle ei välttämättä ole lisääntynyt samaan aikaan. Palveluiden lisääntynyt tarjonta on sen sijaan mahdollistanut verosuunnittelun tarpeiden paremman ja yksilöidyn kartoittamisen. Verosuunnittelupalveluja tarjoavan asiantuntijan ja asiakkaan välisissä keskusteluissa voi aiempaa enemmän

nousta esille uusia näkökohtia tai verosuunnittelua ja konsultointia vaativia yksityiskohtia. Myös yrittäjyydessä on tapahtunut muutoksia viimeisten vuosikymmenien aikana. Tämän päivän yrittäjät ovat aloitteellisempia ja motivoituneempia etsimään itse vastauksia sekä hyödyntämään omia mahdollisuuksiaan monipuolisemmin.

Verosuunnittelun tarpeeseen vaikuttavat yrityksen omistuspohja ja yritys rakenne. Verosuunnittelua esiintyy kuitenkin kaiken kokoisissa yrityksissä. Osakeyhtiön omistajayrittäjälle on tärkeää juoksevan tulon varmistaminen yrityksestä, eli käytännössä kysymys siitä, missä suhteessa yrittäjälle maksetaan osinkoa ja palkkaa. Omistajayrittäjä ajattelee tyypillisesti myös varallisuuden siirtämistä tuleville sukupolville, jolloin perintö- ja lahjaverotus huomioidaan verosuunnittelussa. Omistajayrittäjän verosuunnitteluun kuuluukin yrityksen tulevaisuuteen liittyvät järjestelyt (esim. sukupolvenvaihdos) sekä erilaiset yhtiömuodon muutoksiin liittyvät tilanteet. Pienissä yhden omistajayrittäjän osakeyhtiöissä verosuunnittelu on kuitenkin usein puutteellista, toisinaan myös omistajan ja yrityksen erillinen subjektiivisuus unohtuu. Pk-yrityksissä verosuunnittelu tunnetaan yleensä periaatteellisella tasolla, konkreettisessa verosuunnittelussa hyödynnetään usein veroasiantuntijan osaamista. Yrityksen oman kirjanpitäjän aika- tai resurssipula saattavat muodostua verosuunnittelun kannalta haasteelliseksi, jolloin veroasiantuntijan palveluiden ostaminen hyödyttää yritystä kokonaisvaltaisesti.

Yrityksen omistuspohjan laajetessa useampaan luonnolliseen henkilöön kohdistuu myös verosuunnitteluun suurempi mielenkiinto. Laajemman omistuspohjan myötä yrityksessä on usein käytössä jo perusverosuunnittelu, verosuunnitteluun onkin selvästi tarvetta omistajien erilaisten elämäntilanteiden, tarpeiden ja toiveiden myötä. Yrityksen konsernirakenne vaikuttaa myös verosuunnittelun tarpeeseen konsernin koosta riippumatta. Isommissa konserneissa on enemmän verosuunnittelun mahdollisuuksia, mikä luo haastetta verosuunnitteluun ja siinä hyödynnettäviin keinoihin. Myös kansainvälinen omistus lisää verosuunnittelun tarvetta, koska verotuksen maa ja verotettavan tulon määrä vaikuttavat verosuunnittelun tarpeeseen. Yrityksen omistuksen lisäksi verosuunnitteluun vaikuttaa myös yrityksen palkattu ammattijohto tai mahdolliset tulevat rakennejärjestelyt.

Erilaiset muutostilanteet vaativat yleensä verosuunnittelua, verosuunnittelua tarvitaan monenlaisissa tilanteissa. Muutostilanteet voivat liittyvät omistus- ja yritysjärjestelyihin kuten sukupolvenvaihdokseen, osakevaihtoon, fuusioon tai liiketoimintakauppaan. Tyypillisimpiä verosuunnittelun keinoja yrityksissä ovat erilaisen holding-yhtiöiden omistaminen ja hyödyntäminen sekä verovapaiden korvausten käyttö. Yrityksen myyntikuntoon saattamisella pyritään hallitsemaan myyntitilanteeseen sisältyvää veroriskiä. Myyntitilanteessa taseen epäselvät saldot tai lukuisten epäselvien tilien käyttö voivat sisältää riskin mahdollisen verotarkastuksen epävarmasta lopputuloksesta. Myyjän ja ostajan näkökulmasta katsottuna riskin minimoiminen on verosuunnittelua. Verosuunnittelupalveluja tarvitseva asiakas ei välttämättä osaa aina kertoa jäsennellysti tarpeistaan tai kysyä tilanteessa relevantteja kysymyksiä. Asiakkaalla saattaa olla myös virheellinen kuva verojen minimoinnista tai vaillinainen ymmärrys järjestelmän luonteesta. Verroasiantuntijalta vaaditaan hyvää keskustelutaitoa sekä kykyä kuunnella ja kartoittaa asiakkaan mahdollisia verosuunnittelun tarpeita konsultointitilanteessa.

Verotuksen toimintakeinoissa verosuunnittelu ja veronkierto muodostavat omat kokonaisuutensa. Näiden kahden välille jää vielä toistaiseksi epäselvä ja kartoittamaton alue, jota kutsutaan aggressiiviseksi verosuunnitteluksi. Aggressiivinen verosuunnittelu voi olla myös osa verosuunnittelua, jos veronkierron nähdään muodostavan oma kokonaisuutensa verotuksen toimintakentässä. Aggressiivinen verosuunnittelu pyrkii säästämään ja minimoimaan veroja epätavallisella tavalla tai maksimaalista hyötyä hakien. Tavalliseen verosuunnitteluun verrattuna aggressiivisen verosuunnittelun eteen nähdään yleensä poikkeuksellisen paljon vaivaa ja siihen käytetään runsaasti aikaa ja resursseja. Aggressiivinen verosuunnittelu on myös moraalisesti arveluttavaa ja sisältää maineriskin verovelvollisen imagokuvaan liittyen. Aggressiivisesta verosuunnittelusta voi tulla kuitenkin uusi normaali tapa toimia, mikäli toimintatapa ja verosuunnittelukeinot todetaan myöhemmin hyväksyttäväksi tavaksi toimia.

Veronkierto on lain mukaan aina kiellettyä toimintaa. Aggressiivinen verosuunnittelu voi sen sijaan olla joko sallittua tai kiellettyä toimintaa, mikä erottaa sen veronkierrosta. Aggressiivinen verosuunnittelu on siis sallittua toimintaa niin kauan,

kunnes se lain tai oikeusistuimen päätöksellä linjataan kielletyksi, esim. veronkierroksi. Se, mikä ei ole laissa tai oikeusistuimen päätöksellä todettu kielletyksi tavaksi toimia, on verovelvollisen näkökulmasta katsottuna sallittua. Verovelvollisen vastuu rajoittuu vain omaan toimintaan, jolloin lain säätäjän tehtävänä on säätää lait siten, että tulkinnan varaa tai puutteita niissä ei ole.

Verovelvollinen pystyy erottamaan aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkieron rajan toisistaan ennakkoratkaisun hakemisella. Mikäli verovelvollinen ei voi tai halua laatia Verohallinnolle selvitystä tulevista liiketapahtumista ja niihin johdaneista syistä, on menettely todennäköisesti niin poikkeuksellista, että riski veronkiertoon on suuri. Verovelvollinen voi varmistua toimenpiteen verotuksellisesta käsittelystä vain hakemalla ennakkoratkaisua. Ennakkoratkaisussa verovelvollisen tulee pystyä näyttämään ja kuvaamaan riittävän selkeästi toimenpiteen liiketaloudellisten syiden olemassaolo ja perusteet. Verohallinnolla ei välttämättä ole samanlaista liiketaloudellista näkemystä asiasta kuin verovelvollisella, mikä saattaa vaikuttaa asian käsittelyyn tai lopulliseen ratkaisuun verotuksessa. Jos verotuksellisesti epävarmassa tilanteessa jätetään ennakkoratkaisu hakematta, otetaan silloin tietoinen riski siitä, että menettely voidaan tulkita verotusta toimittaessa eri tavalla kuin mikä verovelvollisen tarkoitus alun perin oli.

Aggressiivinen verosuunnittelu näkyy konserneissa tyypillisesti verotettavan tulon siirtämisenä toiseen kevyemmin verotettuun maahan tai yksittäistapauksissa yritysten ja maiden välisten verosopimusten hyödyntämisenä. Yksittäisellä yrityksellä aggressiivinen verosuunnittelu näyttäytyy vielä toistaiseksi epäselvänä toimintakenttänä, joka rajautuu toimintatavoiltaan verotuksessa varmaksi vasta oikeuskäytännön ja ennakkoratkaisujen avulla. Myös pk-yrityksellä voi olla aggressiivista verosuunnittelua. Pk-yrityksen kohdalla aggressiivinen verosuunnittelu on kuitenkin tyypillisesti tietämättömyydestä tai ajattelemattomuudesta seurannutta toimintaa kuten verovirhe.

Haastateltavan yrityksessä ennakkoratkaisua hyödynnetään verosuunnittelussa erityisjärjestelyiden kohdalla. Ennakkoratkaisua haetaan aina myös silloin, kun toimintatavan seuraukset ovat epäselvät tai liiketapahtuman intressit ovat suuret. Ennakkoratkaisun prosessia ei koeta liian pitkäksi, hakemuksen tyypillinen käsittely-

telyaika on parista viikosta muutamaan viikkoon. Ennakkoratkaisun maksullisuuskaan ei ole ongelma. Ennakollinen keskustelu on Verohallinnon tarjoama uusi palvelu, josta ei haastateltavan yrityksessä ole vielä kokemuksia. Keskustelun tuottama arvo jää kuitenkin hieman epäselväksi, koska ennakollisen keskustelun yhteydessä Verohallinto voi ohjata verovelvollista hakemaan kuitenkin asiasta vielä ennakkoratkaisua.

Yrityksen tilinpäätöksestä tai yritysrakenteesta voi nähdä viitteitä verosuunnittelusta tai sen tasosta. Toimintojen eriyttäminen tai tytäryhtiöiden perustaminen (konsernirakenteen luominen) viittaavat usein verosuunnitteluun. Myös veroilmoituksesta saatava informaatio voi antaa viitteitä verosuunnittelusta. Veroilmoituksen tarkastelussa huomiota kannattaa kiinnittää siihen, onko annettu tieto yhtenäistä tai sisältääkö se keskenään ristiriitaista informaatiota. Jos yrityksellä ei ole esimerkiksi vanhoja tappioita käytettävissään ja tulovero suhteessa liikevaihtoon on alhainen, voi taustalta löytyä verosuunnittelua. Tasetta havainnoimalla voi kyseenalaistaa tiettyjen tase-erien tarkoituksen, esimerkiksi tytäryhtiöt, kiinteistöt ja sijoitukset voivat olla merkinä yrityksen verosuunnittelusta. Verosuunnittelua voi havainnoida myös yrityksen tuloslaskelmasta osinko- ja rahoitusluotoista. Omaisuus, omistussuhteet ja niistä maksettavat korvaukset voivat olla siis verosuunnittelun myötä syntyneitä järjestelyitä. Tapahtumien taustat tai päätösten syyt eivät yleensä ole ulkopuoliselle tarkastelijalle saatavilla olevaa tietoa. Ulkopuolinen tarkastelija ei myöskään näe tilikohtaista erittelyä, jolloin tilinpäätöserien käytön ja muutosten perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä yrityksen verosuunnittelusta tai sen aktiivisuudesta. Tapahtumien vaikutusta verosuunnitteluun ja kokonaiskuvaan voi kuitenkin aina pohtia.

Tunnusluvuista ei voi suoraan päätellä yrityksen verosuunnittelua tai sen tasoa. Yrityksen tunnusluvuilla voi kuitenkin olla välillistä vaikutusta verosuunnitteluun tai aggressiivisen verosuunnitteluun. Liiketoiminnan ongelmat heijastuvat aina myös yrityksen tunnuslukuihin, josta saattaa syntyä tarve tehdä verotuksellisia ratkaisuja tunnuslukujen lyhytaikaiseksi parantamiseksi. Verotus ei kuitenkaan ratkaise liiketoiminnan ongelmia, jolloin suuria ratkaisuja tai päätöksiä toiminnassa verotuksen takia tulisi välttää. Tunnusluvuista kannattavuudella voi olla

vaikutusta verosuunnitteluun, tulossuunnittelu vaikuttaa yrityksen tuloveron määrään. EVL on sallivampi aktivoinnin ja tehtävien poistojen suhteen kuin KPL, pienemmät vähennykset verotuksessa tuottavat harvoin ongelmia. Kannattavuuden kannalta on kuitenkin haasteellisempaa saada tilikauden tulosta pienemmäksi, vähennyskelpoisuuden rajat verotuksessa ovat yksiselitteiset ja selkeät. Mikäli yrityksen maksuvalmius on heikko ja ennakkoerot tilikauden aikana ovat olleet riittämättömät, verovelvollinen voi saada maksusuunnitelman ja maksuaikaa tuloverolle. Sen sijaan maksusuunnitelman sopiminen verotarkastuksessa ilmenneen virheen vuoksi voi olla vaikeaa. Vakavaraisuuden osalta tuloksen kasvu merkitsee myös korkeamman tuloveron maksamista. Oman pääoman kasvattaminen vain suuremman osingonjaon takia ei välttämättä ole aina mielekästä. Ennakko-osingon hyödyntämisellä voi kuitenkin olla vaikutusta osakkaalle jaettavan osingon verotukseen, mikäli holding-yhtiön nettovarallisuuteen lukeutuu jo kuluvalta tilikaudelta jaettu ennakko-osinko.

Verovelvollisella on laaja valinnanvapaus verosuunnittelussa käytettävistä keinoista. Osakeyhtiön omistajayrittäjä saa esimerkiksi optimoida oman palkkansa ja osingon määrän verotuksellisesti edullisimmaksi, hyödyntää laajasti yrityksen tarjoamia luontoisetuja ja ajoittaa verovuoden hankintoja tulossuunnittelussa. Näiden lisäksi omistajayrittäjä voi suunnitella liiketilojen omistuksen verotuksen huomioiden. Omistajan päätettäväksi tosin jää, kannattaako yrityksen maksaa vuokra osakkaalle 30 % pääomatuloveron takia vai onko järkevämpää maksaa vähentämättömästä vuokrasta oy:n 20 % tulovero. Omistajayrittäjä saa valinnanvapauden nojalla myös kasvattaa yrityksen nettovarallisuutta, kunhan toiminta on hyväksyttyä. Korkein hallinto-oikeus on ottanut vuonna 2007 päätöksessään kantaa nettovarallisuuden kasvattamiseen. Päätöksessä todettiin, että apteekki-alalla toimineen yrityksen nettovarallisuuteen ei tavanomaisesta poiketen luettu yhtiön vahvan rahoitusaseman takia sijoitusrahastoja, koska kyseessä oli elinkeinotoimintaan kuulumattomat varat. (KHO 2007:1670) Osakeyhtiön omistajayrittäjä ei voi hajauttaa yrityksen maksamaa tuloa (palkka/osinko) perheenjäsenilleen ilman perusteita. Osingonmaksun tulee perustua omistussuhteeseen, palkan yrityksessä suoritettuun työhön. Maksetun palkan tulee olla myös kohtuullinen ja pe-

rustua todelliseen työntekoon. Toisin sanoen omistajayrittäjä ei voi pyrkiä ansiotulojen progressiivisuuden murtamiseen maksamalla palkkaa perheenjäsenilleen olemattomasta työstä.

8.3 Yhteenveto veroasiantuntija Ann-Mari Kemellin haastattelusta

Verosuunnittelu on pohjimmiltaan verokustannuksen laskentaa ja kuuluu luonnollisena osana yritystoimintaan. Verotus on hyvä ottaa huomioon kaikissa yrityksen transaktioissa sekä myös omistusrakenteisissa. Ilman verosuunnittelua yritys voi kohdata odottamattomia verokustannuksia.

Verosuunnitteluun ja siinä hyödynnettäviin keinoihin vaikuttavat yrityksen koko, harjoitettava liiketoiminta sekä yhtiö- ja omistusrakenne. Laaja ja monimutkainen kokonaisuus edellyttää yleensä monipuolisempaa verosuunnittelua eli verokustannusten laskemista. Verokustannusten merkitys voi olla suuri esimerkiksi konsernin sisäisissä järjestelyissä tai osakeyhtiön omistajanvaihdoksissa. Verokustannusten optimoinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisia holdingyhtiörakenteita.

Verovelvollisella on oikeus hyödyntää lain sallimia mahdollisuuksia verosuunnittelussa. Osakeyhtiön omistajayrittäjällä on laaja valinnanvapaus verosuunnittelussaan. Verosuunnitteluun ja valinnanvapauteen kuuluvat esim. omistajayrittäjän palkan ja osingon määrän optimointi verotuksellisesti edullisimmaksi, luontoisetujen hyödyntäminen, verovuoden hankintojen ajoittaminen tulossuunnittelussa ja tulojen jaksottamiskysymykset kuten verotuksen poistojen tekeminen. Valinnanvapauden piiriin kuuluvat myös liiketilojen omistus- ja vuokraussuhteiden suunnittelu verotus huomioiden. Yrityksen ja osakkaan välisissä liiketapah-tumissa tulee kuitenkin noudattaa käyvän arvon mukaista hinnoittelua, koska verotusta toimittaessa yli- tai alihinnoittelu verotetaan omistajayrittäjän tulona peiteltyä osinkona. Peitelty osinko ei ole yhtiön päässä vähennyskelpoinen kulu.

Valinnanvapauteen sisältyy myös yrityksen nettovarallisuuden kasvattaminen toiminnasta syntyneillä tuloilla tai yhtiöön tehdyillä sijoituksilla. Suuri nettovarallisuus mahdollistaa suuremman määrän pääomana verotettavia osinkotuloja. Sen sijaan keinotekoiset järjestelyt eivät ole hyväksyttäviä. Esimerkiksi liiketoimintaan

kuulumattoman varallisuuden sijoittamista yritykseen ennen sukupolvenvaihdoshuojennuksen hyödyntämistä ei ole sallittua. Omistajayrittäjä ei voi myöskään hajauttaa yrityksen maksamaa tuloa (palkka/osinko) perheenjäsenilleen ilman perusteita. Tulon maksamisen tulee perustua joko omistussuhteeseen tai todelliseen työn suorittamiseen yrityksessä. Palkkaa voidaan siis maksaa vain todellisen työpanoksen verran.

Verosuunnittelu on eri asia kuin aggressiivinen verosuunnittelu. Aggressiivisella verosuunnittelulla ei ole tarkkaa määritelmää, sillä se ei ole verotuksellinen eikä myöskään juridinen termi. Aggressiiviseksi verosuunnittelua voidaan kutsua silloin, kun toiminnassa pyritään sivuuttamaan lain henki ja toiminta on lain tarkoituksen vastaista. Aggressiivisessa verosuunnittelussa pyritäänkin kyseenalaisin keinoin pienentämään yrityksen efektiivistä eli todellista veroastetta. Aggressiiviseksi verosuunnittelua voi kutsua esimerkiksi silloin, kun yritys tai yksittäinen henkilö hyödyntää eri maiden lainsäädännössä olevia aukkoja tai epäyhteneväisyyksiä tavalla, jossa tulot jäävät verotuksen ulkopuolelle.

Aggressiivista verosuunnittelua voi pitää osana veronkiertoa, mutta aina aggressiiviselta vaikuttanut toimenpide ei kuitenkaan täytä veronkierron tunnusmerkkejä. Aggressiivisessa verosuunnittelussa olosuhteet ja tapahtumaketjut ovat usein keinotekoisia, ja samaan liiketaloudelliseen lopputulokseen olisi päästy yksinkertaisemmilla toiminnoilla. Yksi syy monimutkaisiin järjestelyihin on siis ollut verokustannusten minimoimisessa.

Aggressiiviseen verosuunnitteluun on puututtu useilla eri toimilla viime vuosina. Myös muutokset Suomen verolainsäädännössä ovat olleet pitkälti seurausta tästä kehityksestä. Merkittävin työ aggressiivisen verosuunnittelun kitkemiseksi on tehty OECD:n niin sanotussa BEPS-projektissa, jonka seurauksena EU:ssa säädettiin niin sanottu veronkiertodirektiivi. Jo ennen veronkiertodirektiivin implementointia Suomessa rajoitettiin korkomenojen vähennyskelpoisuutta konsernitalanteissa. Erilaisia korkojärjestelyjä voikin pitää tyypillisiä aggressiivisen verosuunnittelun keinoina menneinä vuosina. Korkojen vähennyskelpoisuutta on nyttemmin rajoitettu sekä kotimaisella lainsäädännöllä, korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisuilla sekä EU:n veronkiertodirektiivillä.

Yrityksen tilinpäätös- ja veronmaksutiedoista aggressiivista verosuunnittelua on vaikea tunnistaa. Ulkopuolisen tarkastelijan tulisi tuntee yhtiön liiketoiminta, sen historia sekä liiketapahtumien kirjaushistoriat pystyäkseen analysoimaan tarjolla olevaa tietoa. Yksittäisten tietojen analysointi voi johtaa täysin väärin olettamiin. Esimerkiksi yrityksen tuloverot voivat olla tavanomaisten syiden vuoksi nolla, vaikka tilinpäätöstiedot näyttävät suurta tulosta. Syynä voi esimerkiksi olla aikaisempien vuosien tappiot, jotka saa vähentää kymmenen seuraavan vuoden aikana syntyneestä tulosta. Ulkopuolisella tarkastelijalla onkin harvoin käytettävissä tarpeeksi luotettavaa tietoa analyysiin tai tulkintoihin.

Veronkierrosta on kyse silloin, kun jollekin toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta ja tarkoitusta. Veronkierrossa niin sanotut liiketaloudelliset perusteet jäävät hyvin vähäisiksi tai niitä ei pystytä lainkaan osoittamaan.

Veronkiertosäännöksen soveltaminen on aina tapauskohtaista. Yleisesti ottaen verovelvollisen selvitys liiketaloudellisten syiden olemassaolosta ja perusteista on riittävä pykälän soveltamisen estämiseksi. Liiketaloudellisten perusteiden tulee kuitenkin olla todellisia ja tilanteeseen nähden relevantteja. Jos verovelvollinen ei pysty todentamaan liiketaloudellisten syiden olemassaoloa tapahtumaketjun kaikissa vaiheissa, voi veronkiertosäännös tulla sovellettavaksi. Veronkiertoa arvioidaankin aina kyseisessä tilanteessa käsillä olevien tosiseikkojen valossa. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että monimutkaiset ja verovetoiset järjestelyt sisältävät riskin verotuksen näkökulmasta, jos niiden liiketaloudelliset syyt jäävät epäselviksi.

Veronkiertosäännöksen soveltaminen perustuu kokonaisarviointiin. Verotusta varten yritystoiminnassa on tärkeää dokumentoida liiketapahtumien taustat ja päätösten perusteet. Perusteellinen dokumentointi sisältää siten myös liiketapahtumaa edeltäneet tapahtumat. Ilman dokumentointia asioiden perusteleminen verotuksessa voi muodostua verovelvollisen kannalta ongelmalliseksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden v. 2018 julkaisemassa päätöksessä käsiteltiin lääkäreiden työpanososinkoja. Päätöksessä todettiin vastoin asianosaisen kantaa,

että liiketaloudelliset perusteet olivat tapauksessa suhteellisen ohuet ja osin keinoitekoiset. Toiminnan tosiasiallisena tarkoituksena oli KHO:n mukaan asianosaisen voitonjaon verotuksen keventäminen. (KHO 2018:40)

Veronkiertosäännös (VML 28 §) ja peitellyn osingon säännös (VML 29 §) ovat luonteeltaan toimintaa ohjaavia pykäläitä, joiden tarkoituksena on pyrkiä ennalta ehkäisemään pykälän vastainen toiminta ja varmistaa verovelvollisen toivotunlainen toiminta. Pykälät eivät anna mahdollisuutta korjata virheellistä tai puutteellista toimintaa jälkikäteen, koska niiden sanktioluonteisuus kärsisi siitä. Aggressiivisen verosuunnittelun trendiä voi pitää laskevana, sillä yritykset eivät halua profiloitua julkisuudessa negatiivisesti tai ottaa maineriskiä yritys vastuun laiminlyömisestä osalta. Vastuullinen yritys ei pyri hyödyntämään kaikkia osaltaan myös kyseenalaisia keinoja päätöksissään ja toiminnassaan.

Suomessa veropohja on laaja ja yhteisöverokanta on pyritty pitämään kilpailukykyisellä tasolla. Kilpailukykyinen verokanta suojaa osaltaan Suomen veropohjaa ja siten aggressiiviselta verosuunnittelulta ja veronkierrolta. Yrityksiä koskeva kotimainen verolainsäädäntö on pysynyt pääosin viime vuosina suhteellisen samana, joten verolainsäädännön tunteminen on yleisesti hyvällä tasolla. Veronmaksuöniteisyys on yrityksissä kaiken kaikkiaan hyvä.

Verovelvollinen voi liiketoiminnan verokustannusten ennakoimisessa hyödyntää etukäteen haettavaa ennakkoratkaisua tai ennakkollista keskustelua Verohallinnon kanssa. Ennakollinen keskustelu on uusi positiivinen kehitysuunta, joka luo avoimuutta ja luottamusta osapuolten välille. Se myös varmistaa verovelvollisen oman toiminnan läpinäkyvyyden.

Ennakkoratkaisua voi hakea Verohallinnolta tai Keskusverolautakunnalta. Ennakkoratkaisua hyödynnetään verotuksellisesti epäselvissä tilanteissa jossain määrin, erityisesti silloin, kun suunnitellut liiketapahtumat ovat huomattavia tai niihin kohdistuvat intressit ovat suuret. Ennakkoratkaisumenettelyn ongelmaksi nousee vaikeimmissa asioissa prosessin kesto. Lainvoimaisen päätöksen saaminen voi kestää vuodesta kahteen vuoteen. Verotuksellinen varmuus voidaan saavuttaa verovelvollisen näkökulmasta katsottuna liian myöhään. Esimerkiksi yrityskaupat vaatisivat usein nopeaa päätöksentekoa ja reagointia, jolloin

ennakkoratkaisun hakeminen em. tilanteissa on haastavaa. Pienissä yrityksissä ei välttämättä ole ennakkoratkaisuhakemuksen edellyttämää osaamista, joten ennakkoratkaisuhakemuksen tekeminen vaatii ulkopuolisen asiantuntijan konsultointia ja apua, mikä nostaa ratkaisun hintaa. Tämä voi muodostua pienille yrityksille ongelmalliseksi ja nostaa kynnystä ennakkoratkaisun hakemiseen. Ennakollinen keskustelu parantaa varmasti Verohallinnon ja verovelvollisen toiminnan resurssointia, kunhan menetelmää saadaan kehitettyä ja vakinaistettua.

9 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia aggressiivisen verosuunnittelun ilmiötä ja pyrkiä määrittämään sitä käsitteenä. Opinnäytetyössä pyrittiin selventämään aggressiivisen verosuunnittelun, verosuunnittelun sekä veronkierron eroja ja rajoja. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös selvittää edellä mainittujen suhteutumista verovelvollisen valinnanvapauteen ja verovarmuuteen konkreettisella tasolla. Opinnäytetyön empiriaosuus toteutettiin kolmen veroasiantuntijan haastattelulla. Jokaisella asiantuntijalla oli oma lähestymistapansa verotukseen. Haastattelut antoivat opinnäytetyöhön runsaasti uusia näkökulmia ja aiheeseen liittyvää pohdintaa. Haastatteluiden myötä korostui myös aiheen suhteellisen subjektiivinen kokemus, johon vaikuttavat aihepiirin toistaiseksi vaillinainen lainsäädäntö ja oikeusvarmuus.

Haastatteluaineiston perusteella verosuunnittelun trendin voidaan olettaa pysyneen suhteellisen samana 2010-luvulla. Verosuunnitteluun liittyvien palveluiden lisääntynyt tarjonta on saattanut hieman lisätä verosuunnittelua, koska asiakkaiden tarpeet ja toiveet tulevat aiempaa paremmin esille palvelun kartoittamisen yhteydessä. Vaikka verosuunnittelu ei ole ilmiönä lisääntynyt tällä vuosikymmenellä, on ilmiö mitä ilmeisemmin moninaistunut. Verosuunnitteluun on tullut uusia tasoja mukaan lukien aggressiivinen verosuunnittelu, jossa hyväksyttävän ja kielletyn toiminnan rajaa etsitään uusien olosuhteiden vallitessa. Opinnäytetyön aiheen subjektiivisuutta todentaa myös tässä yhteydessä verosuunnittelukäsitteen määrittelijä. Toisesta näkökulmasta katsottuna verosuunnittelussa ei ole välttämättä tapahtunut muutoksia menneellä vuosikymmenellä, vaan veronkierrossa

pyritään nykyään löytämään vaikeammin tulkittavia lähestymistapoja ja piilottamaan menettely monimutkaisten toimintojen taakse.

Verosuunnitteluun vaikuttavat organisaation koko ja omistuspohja. Omistajien määrän kasvaessa lisääntyy yleensä myös kiinnostus verosuunnittelua kohtaan, mikä luonnollisesti lisää verosuunnittelun tarvetta. Konsernirakenne luo enemmän edellytyksiä verosuunnitteluun ja monimutkainen konsernirakenne voi viitata myös lisääntyneeseen kiinnostukseen verosuunnittelua kohtaan. Kansainvälinen omistus saattaa näkyä verosuunnittelussa lähinnä verotuksen maan ohjauksena tai erilaisten verosuunnittelukeinojen hyödyntämisenä (esim. korkokulut). Verosuunnittelua tehdään kuitenkin kaiken kokoisissa yrityksissä, pienissä yrityksissä se voi tosin olla puutteellista tai sattumanvaraista. Osakeyhtiön omistajayrittäjän verosuunnittelussa korostuvat juoksevan tulon verosuunnittelu yrityksestä sekä erilaiset muutostilanteet. Haastatteluaineiston perusteella voidaan todeta, että verosuunnittelussa korostuvat hyödyn saajina olevien osapuolten lukumäärä, mutta myös erilaiset lähtökohdat verosuunnittelulle. Toimintakeinojen rajoitukset erilaisille yritysrakenteille rajaavat tehokkaasti verosuunnittelussa hyödynnettäviä keinoja.

Aggressiivinen verosuunnittelu on poikkeuksellista toimintaa, jossa on olennaista verosäästöjen saavuttaminen. Veroja voidaan pyrkiä minimoimaan tavallisuudesta poikkeavalla tavalla, johon sisältyy yleensä myös veroriski. Aggressiivisessä verosuunnittelussa korostuvat runsas aikaresurssien käyttö sekä monimutkaiset tapahtumaketjut ja -rakenteet. Aggressiivisessä verosuunnittelussa puuttuu yleensä myös keskusteluyhteys verovelvollisen ja viranomaisen väliltä. Veronkierto on aina lain vastaista toimintaa ja päätösten taustalta puuttuvat liiketaloudelliset syyt. Veronkiertoon verrattuna aggressiivinen verosuunnittelu sisältää verotuksen kannalta ennalta arvaamattoman lopputuloksen. Aggressiivinen verosuunnittelu onkin hyvin tapahtuma- ja tilannesidonnaista, jolloin tulkinta tilanteesta voi yksityiskohtien valossa olla joko hyväksyttävää verosuunnittelua tai laitonta veronkiertoa.

Aggressiivinen verosuunnittelu näkyy tyypillisesti konserneissa siirtohinnoitteluna, rahoitusjärjestelyiden hyödyntämisenä, verotettavan tulon siirtämisenä tai verosopimuksina valtioiden ja yrityksen välillä. Verosuunnittelukeinojen laajuus

lisää myös aggressiivisessa verosuunnittelussa hyödynnettäviä toimintamahdollisuuksia. Pk-yrityksessäkin voi olla aggressiivista verosuunnittelua, tosin haastatteluaineistossa asia jakoi mielipiteitä. Pk-yrityksessä aggressiivinen verosuunnittelu on siis mahdollista, mutta sen todennäköisyys tai ilmenemismuodot ovat vielä epäselviä. Yksittäisen yrityksen kohdalla aggressiivinen verosuunnittelu onkin vielä toistaiseksi tutkimaton ja epäselvä alue.

Opinnäytetyön haastatteluaineiston perusteella voidaan todeta, että yrityksen tuottamalla taloudellisella informaatiolla ja tunnusluvuilla voi olla yhteyttä verosuunnitteluun, aggressiiviseen verosuunnitteluun tai veronkiertoon. Tunnuslukujen vaikutuksista verosuunnitteluun ja aggressiiviseen verosuunnitteluun ei voi kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä, jos käsillä oleva aineisto on liian suppea tai käsiteltävä ajanjakso liian lyhyt. Tilinpäätöserät ja niiden muutokset voivat antaa viitteitä verosuunnittelusta ja sen tasosta, mutta tilikohtaisen erittelyn puuttuessa tiedon analysointi on ulkopuoliselle tarkastelijalle haasteellista. Tuloslaskelmassa rahoitustuotot tai suuret pääomakustannukset sekä taseen erilaisten omaisuuserien olemassaolo voivat antaa viitteitä verosuunnittelusta. Ulkopuolisen tarkastelijan tulee kuitenkin noudattaa erityistä varovaisuutta johtopäätöksissään, tiedon puute ja epäsymmetrisyys saattavat sisältää riskin virheellisestä tulkinnasta. Tilinpäätöstietojen tai tunnuslukujen analysoimisessa tulee vertailutietojen olla tarpeeksi pitkältä ajanjaksolta ja sisältää laajasti myös tilinpäätöksen ja tunnuslukujen ulkopuolista tietoa ja yrityksen historiaa. Haastattelun perusteella yrityksen tunnusluvuilla ja veronkierrolla on nähtävissä yhteyttä, josta kannattavuus antaa selkeimmin viitteitä. Yksittäisten tunnuslukujen merkityksestä ja tilinpäätöserien muutosten vaikutuksesta aggressiiviseen verosuunnitteluun vaatii vielä aihepiiriin liittyen tarkempaa tutkimusta.

Verotusmenettelylain 4:28§ eli ns. veronkiertopykälä kohdistuu aina yksittäistapaukseen ja on tilannesidonnainen. Tilanne ja olosuhteet määrittelevät syyn, miksi pykälää pyritään tapaukseen soveltamaan. Verovarmuuden puuttuminen saattaa heikentää verovelvollisen oman toiminnan ennakkointia ja vilpittömässä mielessä toimiessa myös luottamuksensuojaa. Verovelvollinen voi lisätä omaa verovarmuuttaan varmistamalla liiketaloudellisten perusteiden olemassaolon

sekä niiden huolellisella dokumentaatiolla. Verovelvollisen kannalta onkin tärkeää dokumentoida päätökset sekä niihin johtaneet taustat ja syyt, joiden avulla tapahtumien liiketaloudellisten perusteiden todentaminen on helpompaa. Annetun selvityksen pitäisi olla riittävä veronkiertoepäilyjen hälventämiseksi, jos toiminnan taustalla ovat olleet aidot liiketaloudelliset syyt. Ongelmalliseksi muodostuu kuitenkin asioiden tai päätösten perustelu jälkikäteen, jos dokumentointi on alun perin ollut puutteellista. Verohallinnolta haettava ennakkoratkaisu poistaa veroriskiä, mutta saattaa ajankäytön tai vaadittavien resurssien takia muodostua varsinkin pienemmille yrityksille ongelmalliseksi. Peitellyn osingon pykälä (VML 4:29§) ei anna mahdollisuutta katumukseen tai tahattomankaan virheen korjaamiseen, koska sen tarkoituksena on kannustaa verovelvollista toivottuun toimintaan ja ennalta ehkäistä ei-toivottua toimintaa. Toisaalta viranomaisen toiminnan tehokkuus kärsisi, jos verovelvollisen tahallinen virheellinen toiminta olisi mahdollista oikaista jälkikäteen ilman sanktioita. Peitellyn osingon tulkinnalta on mahdollista vältyä vain varmistamalla transaktiohintojen markkinaehtoisuus ja varmistamalla osakkaan ja yrityksen välisten toimien läpinäkyvyys.

Verovelvollisella on toiminnassaan ja verosuunnittelussaan paljon valinnanvapautta. Valinnanvapaus on laajaa, mutta verovelkasuhteen syntyminen vaatii jonkinlaista sidonnaisuutta osapuolten välille. Valinnanvapauden määrää rajoittaa siten toiminnan tosiasiallisen sisällön ja muodon välinen ristiriita. Tästä esimerkkinä voi olla pyrkimys ansiotulojen progressiivisuuden heikentämiseen osakeyhtiön tulon maksamisessa. Osakas ei voi myöskään omistajanvaihdostilanteessa siirtää omaisuuttaan yrityksen avulla välttääkseen perintö- tai lahjaveron. Toiminnan voidaankin olettaa olevan sallittua niin kauan, kun ohjaavana tekijänä päätösten taustalla on liiketaloudelliset syyt eikä verotus. Tulkinnat tilanteiden valinnanvapauden rajoista jää Verohallinnolle ja Keskusverolautakunnalle (ennakkoratkaisut) tai hallinto-oikeuksille (riitatilanteet). Päätökset linjaavat menettelyn ja taustalla olevat motiivit joko verosuunnitteluksi tai veronkierroksi, jonka mukaan verotus tapauksen kohdalla toimitetaan.

Opinnäytetyö selkeytti aihepiiriä ja aiheeseen liittyen saatiinkin runsaasti tarkennuksia, lisätietoja ja uusia näkökulmia. Tutkielma ei kuitenkaan onnistunut vastaamaan siinä esitettyihin tutkimuskysymyksiin tyhjentävästi, joten sille asetetut

tavoitteet jäivät osittain saavuttamatta. Opinnäytetyö toimii kuitenkin taustatyönä jatkotutkimuksille, jotka voivat keskittyä aihepiirin tarkemmin määriteltyyn jatkotutkimusaiheeseen. Mahdolliset jatkotutkimusaiheet voisivat käsitellä esimerkiksi seuraavia asioita:

- Vero-oikeuden kehittyminen ja muutos x ajanjaksolla, KHO:n päätökset ja niiden vaikutukset verosuunnitteluun ja sen kehittymiseen.
- Veropoliittisten päätösten (yhteisöveron, osinkojen ja osakaslainan verotuksen muutokset jne.) vaikutukset yrityksen verokäyttäytymiseen.
- Suhdanteiden ja maailmantalouden muutosten vaikutukset aggressiiviseen verosuunnitteluun Suomessa.
- Tunnuslukujen ja tilinpäätöserien vaikutus yritys X verosuunnitteluun.

Lähteet

Alhola, K. 2018a. Hallitse tilinpäätöksen ja verotuksen jaksotus- ja arvostusky-symykset. Oy. Talousoppi. Onlineseminaari. <https://www.eduhouse.fi/online/seminar/16314/stream>. Katsottu 27.10.2018.

Alhola, K. 2018b. Verosuunnittelua vai veronkiertoa. Eduhouse Oy. Talousoppi. Onlineseminaari. <https://www.eduhouse.fi/online/seminar/16240/stream>. Katsottu 8.10.2018.

Arvolisäverolaki 1501/1993.

Finér, L. & Telkki, H. 2016. Jäävuorta mittaamassa - Arvioita monikansallisten yritysten verosuunnittelun laajuudesta Suomessa 6/2016. Finnwatch.

Helminen, M. 2016. Kansainvälinen verotus. Helsinki: Talentum Pro.

Hintsanen, L. 2019. OECD:n BEPS-hankkeen ydin. Deloitte Oy. Artikkelit. <https://www2.deloitte.com/fi/fi/pages/tax/articles/oecd-n-beps-hankkeen-ydin.html#>. Luettu 21.4.2019.

Järvenoja, M. 2006. Tilisanomat 2/2006. Konserniavustus yritysten verosuunnittelussa.

Kirjanpitolaki 1336/1997.

Koponen, J. 2013. Yrittäjän verokäsikirja. Helsinki: Verotieto Oy.

Korkein hallinto-oikeus. 19.12.2008/3372. Elinkeinotulon verotus.

Kosonen, K. 2013. Veroparatiisit, verosuunnittelu ja veronkierto. Kansantaloudellinen aikakauskirja 3/2013. <http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2014/09/Kosonen.pdf>. Luettu 15.9.2018.

Kukkonen, M. & Walden, R. 2014. Pk-yrityksen verosuunnittelu. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kukkonen, M. & Walden, R. 2015. Elinkeinoverolaki käytännössä. Helsinki: Talentum Pro.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968.

Laki konserniavustuksen verotuksesta 825/1986.

Laki varojen arvostamisesta verotuksessa 1142/2005.

Laki Verohallinnosta 503/2010.

Leppiniemi, J. 2008. Ratkaisuja tilinpäätäjän ongelmiin. Helsinki: WSOYpro.

Leppiniemi, J. 2009. Rahoitus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Leppiniemi, J. 2014. Tilinpäätäjän käsikirja. Helsinki: Talentum.

Leppiniemi, J. & Walden, R. 2014. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. Helsinki: Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J. & Kisanlahti, T. 2016. Oikeat ja riittävät kirjaukset. Helsinki: Alma Talent.

Linna-aro, S. 2016. Kiistelty direktiivi puuttuu yleisiin veronkiertotilanteisiin. Finsif r.y. <https://www.finsif.fi/kiistelty-direktiivi-puuttuu-yleisiin-veronkiertotilanteisiin/>. Luettu 21.4.2019.

Merisalo, M. 2018. Verotuksen uusista seuraamusmaksuista. Verotus 01/2018. Alma Talent Fokus. Yritysverotus. Arvioverotus. Veronkorotus (2018-). Veronkorotuksen määrä.

Myrsky, M. 2014. Suomen tulovero-oikeus. Turku: Painosalama Oy.

Niskakangas, H. 2014. Johdatus Suomen verojärjestelmään. Helsinki: Talentum Media Oy.

OECD 2019. Centre for Tax Policy and Administration. Base erosion and profit shifting. <https://www.oecd.org/ctp/beps/>. Luettu 21.4.2019.

Ojala, I. 2017. Tilisanomat 6/2017. Verokoulu 2017. Verokoulu osa 5: Osakeyhtiön ja sen osakkeenomistajan verotus.

Penttilä, S. 2016. Korkojen vähennysoikeus yritysverotuksessa. Tilisanomat 03/2016. <https://tilisanomat.fi/verotus/korkojen-vahennysoikeus-yritysverotuksessa>. Luettu 15.9.2018.

Rikoslaki 39/1889.

Räbinä, T., Myrsky, M. & Myllymäki, J. 2017. Verotusmenettelyn perusteet. Helsinki: Alma Talent.

Savolainen, A. 2018. Onko alv-vaje kasvanut? Veroblogi 21.9.2018. <https://veroblogit.com/2018/09/21/onko-alv-vaje-kasvanut/>. Luettu 22.11.2018.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2006. Kirjanpitolautakunta. Yleisohjeet. Tuloslaskelman ja taseen esittäminen. <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/19B2E6A66147A70EC225723A0055517E?openDocument>. Luettu 9.9.2018.

Verohallinto 2011. Tietoa verotuksesta. Harmaan talouden torjunta. Harmaan talouden määritelmä. https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksesta/harmaan_talouden_torjunt/harmaan_talouden_maaritelm/. Luettu 5.12.2018.

Verohallinto 2014a. Syventävät vero-ohjeet. Ohjeet. Väliyhteisötulon verotus Suomessa. [https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48479/va-lyhyteisotulon_verotus_suomess/#2.3-vapautettu-toiminta-\(vyl-2.3-%C2%A7-1-kohta\)](https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48479/va-lyhyteisotulon_verotus_suomess/#2.3-vapautettu-toiminta-(vyl-2.3-%C2%A7-1-kohta)). Luettu 26.11.2018.

Verohallinto 2014b. Tietoa verotuksesta. Verovaje. Verovajeen määrittely ja kertyminen. https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksesta/verovaj/verovajeen_maarittely_ja_kertymine/. Luettu 21.8.2018.

Verohallinto 2016a. Syventävät vero-ohjeet. Ohjeet. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitykset tulkintalähteinä. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48760/oecd_n_siirtohinnoitteluohjeiden_paivity/. Luettu 21.4.2019.

Verohallinto 2016b. Verohallinnon ohjeet. Veron kiertämissäännöksen soveltaminen. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49027/veron_kiertamissaannoksen_soveltamine2/. Luettu 21.10.2018.

Verohallinto 2016c. Yritykset ja yhteisöt. Tietoa yritysverotuksesta. Tuloverotus - yhteisöt ja yritykset. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/>. Luettu 20.8.2018.

Verohallinto 2016d. Yritykset ja yhteisöt. Tietoa yritysverotuksesta. Siirtohinnoittelu. Siirtohinnoittelun dokumentointi. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/siirtohinnoittelu/siirtohinnoittelun_dokumentointi/. Luettu 26.11.2018.

Verohallinto 2016e. Yritykset ja yhteisöt. Tietoa yritysverotuksesta. Siirtohinnoittelu. Siirtohinnoittelun dokumentointi. Siirtohinnoittelun dokumentointivelvollisuus. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/siirtohinnoittelu/siirtohinnoittelun_dokumentointi/siirtohinnoittelun_dokumentointivelvoll/. Luettu 26.11.2018.

Verohallinto 2017a. Henkilöasiakkaat. Verokortti ja veroilmoitus. Ansiotulot. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/>. Luettu 14.4.2019.

Verohallinto 2017b. Henkilöasiakkaat. Verokortti ja veroilmoitus. Tulot ja vähennykset. Pääomatulot. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot-ja-vahennykset/paaomatulot/>. Luettu 24.10.2018.

Verohallinto 2017c. Syventävät vero-ohjeet. Ohjeet. Rajoitetusti verovelvollisen osingot, korot ja rojalit. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49133/rajoitetusti_verovelvollisen_osingot_ko2/. Luettu 17.12.2018.

Verohallinto 2017d. Tietoa Verohallinnosta. Esitys- ja opetusmateriaalit. Verkko-seminaarit. Vältä verotukseen vaikuttavat kirjanpidon virheet. Julkaistu 5.12.2017. <https://www.youtube.com/watch?v=a1dggPbhqu0>. Katsottu 6.10.2018.

Verohallinto 2017e. Tietoa verotuksesta. Verovaje. Veroparatiisit.
https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tietoa_verotuksesta/verovaj/veroparatiisi/. Luettu 5.12.2018.

Verohallinto 2017f. Yritykset ja yhteisöt. Ennakkovero. Lisäennakko.
<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/ilmoittaminen-ja-maksaminen/ennakko-vero-yritykset-ja-yhteisot/lis%C3%A4ennakko/>. Luettu 20.4.2019.

Verohallinto 2017g. Yritykset ja yhteisöt. Tietoa yritysverotuksesta. Ennakkoratkaisu- ja poikkeuslupahakemus – osakeyhtiö ja osuuskunta.
https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/ennakkoratkaisu_tai_poikkeuslupa/osakeyhtio-ja-osuuskunta/. Luettu 23.11.2018.

Verohallinto 2017h. Yritykset ja yhteisöt. Tietoa yritysverotuksesta. Tuloverotus – osakeyhtiö ja osuuskunta. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritys-verotuksesta/tuloverotus/osakeyhtio-ja-osuuskunta/>. Luettu 16.9.2018.

Verohallinto 2017i. Yritykset ja yhteisöt. Veroilmoitus. Osakeyhtiö ja osuuskunta. Veroilmoituksen antaminen – osakeyhtiöt ja osuuskunnat – usein kysyttyä. Kohta 7. https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/ilmoittaminen-ja-maksaminen/veroilmoitus/osakeyhtio-ja-osuuskunta/veroilmoituksen_antaminen__osakeyhtiot_4/#Milloin%20yhti%C3%B6lle%20muodostuu%20lomakkeella%202012A%20ilmoitettavaa%20hyllypoistoa%20ja%20miten%20hyllypoistoa%20k%C3%A4ytet%C3%A4%C3%A4n. Luettu 24.10.2018.

Verohallinto 2018a. Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain, tuloverolain ja maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta, hallituksen esityksen valmistelu VM169:00/2017. <https://www.vero.fi/contentassets/756dd60e8188475c8bb36541a41408cc/lakimuutoksia-yhteis%C3%B6jen-2019-tuloverotuksessa-lauri-tuomarla.pdf>. Luettu 23.8.2018.

Verohallinto 2018b. Syventävät vero-ohjeet. Korkovähennysoikeuden rajoitukset elinkeinotoiminnassa. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48475/korkov%C3%A4hennysoikeuden-rajoitukset-elinkeinoiminnassa/#6-yhteenveto-nettokorkomenojen-laskennasta>. Luettu 23.8.2018.

Verohallinto 2018c. Syventävät vero-ohjeet. Osinkotulojen verotus. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>. Luettu 23.11.2018.

Verohallinto 2018d. Syventävät vero-ohjeet. Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60520/vapaan-oman-p%C3%A4%C3%A4oman-rahaston-varojenjako-verotuksessa/>. Luettu 23.11.2018.

Verohallinto 2018e. Yritykset ja yhteisöt. Tietoa tuloverotuksesta. Tuloverotus. Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. Yrittäjävähennys osakkaille. <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/tietoa-yritysverotuksesta/tuloverotus/avoin-yhtio-ja-kommandiittiyhtio/yritys%C3%A4j%C3%A4v%C3%A4hennys/>. Luettu 28.11.2018.

Verotieto Oy 2016. Yrityksen verotietopaketti. Vantaa; Hansaprint Oy.

Wikström, K., Ossa, J. & Urpilainen, M. 2015. Vero-oikeuden yleiset opit. Turku: Hansaprint Oy.

Haastattelukysymykset, kooste kolmesta haastattelusta

- 1) Kuinka yleistä verosuunnittelu on ja vaikuttaako siihen yrityksen koko tai yhtiömuoto?
  - a. Verosuunnittelun trendi (2010-luku)
  - b. Yleisyys pk-yrityksissä (oy)

- 2) Onko yrityksen omistuspohjalla tai -rakenteella vaikutusta verosuunnitteluun tai sen tarpeen muodostumiseen?
  - a. Yksi omistajayrittäjä
  - b. Laajempi omistuspohja, luonnolliset henkilöt (vrt. ei perheyritys)
  - c. Kansainvälinen omistus
  - d. Konsernirakenne
    - Isot konsernit
    - Pienkonsernit

- 3) Mitkä ovat tyypillisiä verosuunnittelun keinoja ja kuinka verosuunnittelu näkyy Verohallinnolle päin?
  - a. Havainnoidaanko verosuunnittelua yritysrakenteen tai tilinpäätöserien käytön mukaan (vrt. toimivat indikaattoreina)? Mihin tekijöihin kiinnitetään huomiota?

- 4) Mitkä ovat tyypillisiä verosuunnittelun keinoja?
  - a. Asiakkaiden pyynnöt ja odotukset vs. verosuunnittelun todellisuus

- 5) Kuinka Verohallinto seuraa verosuunnittelua, aggressiivista verosuunnittelua tai veronkiertoa muuten kuin verotarkastusten avulla? Mitä työkaluja tai -menetelmiä on käytössä?
  - a. Big data ja analyysit
  - b. Tilintarkastusvelvollisuus

- 6) Mitä on aggressiivinen verosuunnittelu?
Käytännön esimerkit
  - a. Konserni
  - b. Yksittäinen yritys
  - c. Pk-yritys

- 7) Kuinka verosuunnittelu ja aggressiivinen verosuunnittelu eroavat toisistaan? Entä aggressiivinen verosuunnittelu ja veronkierto?
  - a. Onko harmaa talous aggressiivista verosuunnittelua?

- 8) Onko aggressiivinen verosuunnittelu hyväksyttävää toimintaa?
  - a. Moraalisesti vs. oikeudellisesti
  - b. Yritysvastuu ja aggressiivinen verosuunnittelu

- 9) Kuinka verosuunnittelussa määritellään ja todennetaan liiketaloudellisten syiden olemassaolo? Tai verojen liiallinen minimointi?
  - a. Käytetäänkö todentamisessa € tai %-rajoja?

- 10)** Kuinka verosuunnittelun yhteydessä varmennetaan ja todistetaan liiketaloudellisten syiden olemassaolo?
- 11)** Voiko verosuunnittelua tai sen aktiivisuutta tarkkailla tunnuslukujen tai tunnuslukuyhdistelmien avulla? Jos voi, niin millaiset tunnusluvut siitä kertovat?
- Millaisia erityispiirteitä aktiivista verosuunnittelua tai aggressiivista verosuunnittelua harjoittavilla yrityksillä on tunnusluvuissaan?
  - Toimivatko jotkin tilinpäätöserät ja niiden muutokset aktiivisen verosuunnittelun tai aggressiivisen verosuunnittelun mittareina?
- 12)** Vaikuttavatko yrityksen tunnusluvut verosuunnittelun tarpeen muodostumiseen tai onko niillä vaikutusta äärimmäisten verosuunnittelukeinojen hyödyntämisessä (aggressiivinen verosuunnittelu)?
- Kannattavuus
  - Maksuvalmius
  - Vakavaraisuus
- 13)** Voiko verosuunnittelua tai sen tasoa nähdä pelkästään yritysrakenteesta tai tilinpäätöserien käytöstä (vrt. toimivat indikaattoreina)? Jos voi, niin mihin tekijöihin ulkopuolisen tarkastelijan kannattaa kiinnittää huomiota?
- 14)** Onko yrityksen tunnusluvuilla ja aggressiivisella verosuunnittelulla keskinäistä yhteyttä?
Esim. Lähipiiriliiketoimet (ei konserni) vs. ostovelkojen kiertoaika
- 15)** Onko yrityksen tunnusluvuilla ja veronkierrolla keskinäistä yhteyttä?
Esim. Kannattavuus vs. tekaistut ostolaskut tai puuttuva myynti
- 16)** Kuinka paljon ennakkoratkaisua hyödynnetään verotuksellisesti epäselvissä tilanteissa?
- Onko prosessin luonne tai maksullisuus rajoittava tekijä?
  - Entä ennakkollisen keskustelun asema?
- 17)** Missä kulkee verovelvollisen valinnanvapauden ja aggressiivisen verosuunnittelun raja? Kuuluvatko seuraavat esimerkit verovelvollisen valinnanvapauden piiriin? Entä kaikki tekijät yhdistettynä?
Osakeyhtiössä omistajayrittäjä
- Pyrkii kasvattamaan yrityksen nettovarallisuutta
  - Suunnittelee liiketilojen omistussuhteita verotuksen huomioiden
  - Optimoi oman palkan ja osingon määrän verotuksellisesti edullisimmaksi
  - Hyödyntää laajasti luontoisetuja (hyödykkeen hankintahinnan + alv:n vähennyskelpoisuus)
  - Pyrkii hyödyntämään verovuoden hankintojen ajoittamista tulossuunnittelussa
  - Pyrkii hajauttamaan oy:n maksamaa tuloa (osinko/palkka) perheenjäsenilleen

18) VML 28§ ja VML 29§

- a. Millainen verovelvollisen selvitys on riittävä VML 28§ soveltamisen estämiseksi?
- b. Miksi VML 29§ ei anna mahdollisuutta korjata jälkeen päin virheellistä tai puutteellista toimintaa?

19) Voiko pk-yrityksessä olla aggressiivista verosuunnittelua?